

OFFISERSBLADET

Tidsskrift for Befalets Fellesorganisasjon

51
2017

Litt av hvert
Kjekt å ha!
Hva skjer?

Kampluftvern
er i rute

Utdanningsreformen
kritiseres!

Heimevernets
«Øvelse Hovedstad»

Svenskenes storøvelse
«Aurora 17»

REGJERINGEN
– forsvarspolitikken etter
stortingsvalget

KUN 100 KRONER
i måneden!

BFOs KOLLEKTIVE INNBOFORSIKRING

er nå enda bedre

ER DET SLIK VERDENS BESTE INNBOFORSIKRING SER UT?

- ✓ Skreddersydd for deg som jobber i det militære
- ✓ Ingen øvre forsikringssum
- ✓ Dekning over hele verden (innbo utland)
- ✓ Containerforsikring inkludert
- ✓ Utvidet dekning på forbrukerelektronikk
- ✓ Superdekning er som tidligere inkludert

Vil du vite mer?

**RING 21 07 57 40 ELLER GÅ INN PÅ
WWW.BFO.NO/FORSIKRING**

I samarbeid med:

Rolig, vi hjelper deg.

Alt handler til slutt om penger

Forsvarsdepartementet planlegger å kvitte seg med 1.400 sivilt og militært ansatte. Sivilt ansatte har ikke samme tilsetningsvilkår som de militært ansatte, så disse oppsigelsene klarer de nok. Offiserer som er ansatt før 2005 har et sterkt oppsigelsesvern, og kan ikke sies opp. Det vil si at de som er ansatt etter 2005, i utgangspunktet kan sies opp, hvis det ikke er plass til de i ny organisasjon. Vi kvitter oss altså med de unge håpefulle – Forsvarets fremtid. Skal man kvitte seg med de som er ansatt før 2005, må man benytte avgangsstimulerende «pakker». Forsvarssjefen sier dette er uaktuelt, men Forsvarsdepartementet sier det er satt av 1,2 milliarder til disse «pakkene». Forsvarssjefen svarer at han ikke har penger. Dette er det ingen lett løsning på, og vi kan se frem til en rekke arbeidsrettssaker i tiden som kommer.

I min forrige redaktørspalte har jeg fått kritikk for blant annet min «sleivete» omtale av logistikkfartøyet Maud's forsinkede levering og at det sannsynligvis vil få en høyere prislapp enn det man planla med, samt at fregatt-prosjektet tilbake i tid ble dyrere enn planlagt. MARKAP tok dette som personlig kritikk av de som jobber med anskaffelser. Dette har aldri vært meningen. Undertegnede er veldig klar over at det i MARKAP, LANDKAP og LUFTKAP har meget dyktige ansatte. Min bruk av ordet overskridelser ble feil i denne sammenhengen. Men at sluttsummen på en rekke materiellinvesterings-prosjekter ofte blir mye høyere enn utgangspunktet, som ble godkjent av Stortinget, er vel ikke feil. Årsakene kan være mange, som for eksempel bevisst underbudsjettering, valuta-kurser, prisstigning, at Forsvaret og brukeren i etterkant kommer opp med en lang liste tilleggskrav til «kravspekk'en», eller at det dukker opp problemer/utfordringer underveis som fordyrer prosjektet. Dette er faktorer som ansatte i prosjektet ikke er herre over. Politiske føringer spiller også en rolle her. Ørland Hovedflystasjon og totalutbyggingen er et godt eksempel på kostnadsøkninger, for det vil bli fra fem til ti ganger så dyrt i forhold til det vi fikk høre når Ørland ble valgt som hovedflystasjon. Sluttsummen kan bli på godt over 20 milliarder kroner. Og hva med de 18 milliardene våre F-35 ifølge den rødgrønne regjeringen sa at selve flyene skulle koste? Den summen er så vidt jeg vet nå på rundt 70-80 milliarder kroner.

En sak som også underbygger min bekymring, er den mye omtalte saken om tauetraktorer til våre fly, der Forsvaret kjøpte inn tauetraktorer som var ubrukelige til formålet, brøt statlige anbudsregler, havner i rettssak, men klarer det utrolige å utløse en kjøps-opsjon, og kjøper inn 12 tauetraktorer til av samme type!

Så til en helt uforståelig sak. Ifølge en sikker kilde, kan det nå vise seg at vi er i ferd med å miste en historisk markering. Forsvarsmateriell og Luftforsvaret krangler visstnok om den endelige godkjenningen av våre første F-35, som skal lande på Ørland i november. Amerikanerne skal ifølge kilden være både oppgitt og forbannet, og har sagt at de da flyr de første F-35 kampflyene til Ørland med amerikanske piloter. Dette er i så fall tragisk! Skal det virkelig ikke være norske piloter som kommer ut fra cockpit på våre første F-35 på norsk jord, slik som var tilfelle da vi mottok vår første F-16 15. januar 1980? Jeg håper Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide gir ordre om å rydde opp i dette.

Helt til slutt ønsker jeg å si at det hyggelig med tilbakemeldinger på hva jeg skriver og uttrykker i min redaktørspalte, enten det er ros eller ris. Alt er bedre enn den «rungende stillhet». Jeg vil likevel presisere at ingenting av det jeg skriver er ment som kritikk av enkeltpersoner, men heller tanker om «systemet». Om min uttrykksform kan virke sleivete og/eller provoserende, så er det faktisk meningen. Det er dessverre eneste måten å få reaksjoner på i dag. De som er uenig i det jeg skriver, er hjertelig velkommen til å sende meg noen ord, og imøtegå mine utspill. Jeg utfordrer i så måte MARKAP til å invitere meg til Bergen, for å informere om hvordan de er organisert, hvordan de jobber, samt noe om pågående prosjekter. Det er sikkert interessant for leserne av Offisersbladet, og jeg skal sette av plass i neste utgave.

Einar Holst Clausen
Redaktør Offisersbladet

5
oktober 2017

OFFISERSBLADET

ORGAN FOR BEFALETS FELLESGRUPP

BFO:

Postboks 501 Sentrum, 0105 Oslo
Telefon 23 10 02 20
E-post: post@bfo.no
Internett: www.bfo.no

OFFISERSBLADETS TILSYNSKOMITÉ:

Ris og ros, og eventuelle tips om utgavene kan sendes til tilsynskomiteen@bfo.no

ANSVARLIG UTGIVER:

Jens Jahren, leder BFO

REDAKTØR:

Einar Holst Clausen

REDAKSJON OG ABONNEMENTSAVDELING:

Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 43
E-post: mona.eriksen@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes
Sentralforbund-Stat

ANNONSEANSVARLIG:

Kontakt redaktøren.
Mobil: 928 14 251

Signerte artikler representerer ikke nødvendigvis BFOs mening. Forfattere er selv ansvarlig for innholdet og de meninger som fremholdes. Usignert innhold er redaksjonelt.

GRAFISK PRODUKSJON:

Design: punkt&prikke punkt&prikke@me.com
Trykk: UnitedPress Poligrafija

BILDER: Hvis ikke annet er oppgitt, er bildene tatt av Forsvaret.

FORSIDE:

Kadett fra KS gjennomgående under en mestringsøvelse
Foto: Anette Ask

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 5. oktober 2017
(Bekreftet opplag 1. halvår 2017 - 10.200)

UTGIVELSESPLAN 2017:

NUMMER	MATR.FRIST	UTGIVELSE
Nr 6 desember	24. november	8. desember

UTGIVELSESPLAN 2018:

NUMMER	MATR.FRIST	UTGIVELSE
Nr 1 februar	19. januar	2. februar
Nr 2 april	23. mars	13. april
Nr 3 juni	8. juni	22. juni
Nr 4 august	10. august	24. august
Nr 5 oktober	28. september	12. oktober
Nr 6 desember	23. november	7. desember

Offisersbladet drives etter redaktørplakaten.

FØLG BFO PÅ:

facebook.com/bfo.no
twitter.com/bfo12
instagram.com/bfo12

Crispi Titan GTX
~~Før: 3700,-~~
3299,-

Condor Combat Shirt
Funksjonell og
behagelig passform.
~~Før: 799,-~~
699,-

Garmin fenix 5X
Multisportsklokke med
TOPO-kart.
~~Før: 8000,-~~
6165,-

**Proton Spark
13000mAh**

Unik Powerbank med LED-
lykt, SOS og strobe funksjon.
~~Før: 499,-~~
378,-

Nansus Bunker 95L
Romslig og slitesterk bagg
som tåler røft bruk.
1243,-

5.11 Tactical Rush 37L
Designet for å gi overlegen
lagringskapasitet.

1079,-

Nitecore SRT7 Revenger
Taktisk lykt i høy
kvalitet.

1144,-

Garmin Foretrex 601
Robust og bygd etter
militære standarder.

2635,-

Brynje Antarctic
Jakken har et tykt ullstoff
og er 100% vindtett.

2423,-

GÅ INN PÅ BFO.MILRAB.NO FOR FLERE TILBUD

FASTE SAKER:

Redaktøren: Alt handler til slutt om penger	3
BFO leder: Menneske og profesjon i sentrum	20
Giv akt! Utdanningsreformen	21
Hva skjer?	22
KAFO&BESO	30
Litt av hvert	31, 46, 47, 52
Pensjon – spørsmål og svar	36
Filmanmeldelse	54
Tilbakeblikk	60
Kjekt å ha!	61
Internasjonale nyheter	66

ARTIKLER:

Feiringen av BFOs 60-års dag den 11. september	6
Kampluftvern i rute	8
Ny Regjering – ny forsvarspolitik	12
Laserkanoner blir snart operative	16
Fikk trene i rivningsklart kontorbygg	32
Intervju: Generalmajor Tor Rune Raabye	40
Militært NM	45
Flyshow og flydag er luftsport og flyhistorie!	48
Åpning av F-35 vedlikeholdshallen på Ørland	51
Fremtidens overvåking	53
Oslo huset årets største HV-øvelse på Østlandet	56
Aurora 17 – Sveriges største øvelse på over 20 år	62

Feiringen av BFOs 60-årsdag

Storfint besøk i K12.

Rune og Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide.

Den 11. september feiret BFO sin 60-årsdag. Selve dagen ble feiret i BFOs sekretariat i Karl Johansgate i Oslo, med bursdagskake og kaffe, og åpent hus. Mange kom innom for en kakebit og en kopp kaffe og en prat med oss. Hyggelig var det også at Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide, Statssekretær Øystein Bø og politisk rådgiver Audun Halvorsen, tok seg tid til et besøk hos oss i sekretariatet. Ute i våre regioner hadde våre tillitsvalgte også kjøpt inn «BFO-kaker», som medlemmer og ikke medlemmer kunne nyte.

I forbindelse med 60-års markeringen, ble også BFOs Festskrift utgitt. Over 60 sider, tar det for seg BFOs historie og organisasjon, samt de viktige sakene som BFO har vært opptatt av og kjempet for på vegne av sine medlemmer i alle år. Forfatteren av Festskriftet er tidligere leder BFO Jan Smidt, redaktør Einar Holst Clausen, og grafisk arbeid Punkt&prikke.

Her er bilder av noen av sidene i Festskriftet, samt bildet av BFOs Bursdagskake og storbesøket i K-12.

Einar Holst Clausen

Redaktør

Befalets Fellesorganisasjon 60 år
1957 - 2017

den 11. september

Fungerende leder BFO Rune Rudberg, fikk æren av å skjære det første kakastykket.

Den utrolig flotte bursdagskaka.

Kampluftvern i rute

TEKST OG FOTO: KNU T J STØVNE

Luftforsvarets NASAMS-system dekker ikke dette behovet. Det blir et gap i front, der Hærens avdelinger skal operere. – Man må skille mellom MSAM (Medium Range Surface to Air Missile) og SHORAD (Short Range Air Defence), sier Lars Laudaul. Han er prosjektleder for materiell-delen av prosjekt P 7628 i Forsvarsmateriell. – NASAMS er MSAM. Det vi skal lage er en ny SHORAD-løsning, forklarer han.

OPPGRADERT NASAMS TIL HÆREN

Begrepet kampluftvern omfatter mer enn kortholdsluftvern på belter som skal følge brigadens avdelinger i felt. I tillegg skal et antall enheter NASAMS III overføres fra Luftforsvaret til Hæren.

NASAMS har vært i operativ bruk siden

1994. I 2007 kom den første oppgraderingen til NASAMS II. Nå står NASAMS III i startgropa. – Denne oppgraderingen innebærer blant annet innføring av en lett hjulgående utskytningsenhet med 4-6 missiler, sier Laudaul. Missilene er fortsatt av typen AIM-120B AMRAAM. I tillegg innebærer oppgraderingen ny programvare til radarene, og en helt ny kommunikasjonsløsning basert på IP-teknologi.

Den hjulgående utskytningsenheten er en amerikansk feltvogn av typen Humvee. Den blir kalt High Mobility Launcher, forkortet HML. På taket av Humvee-en er det plass til fire AMRAAM-missiler. Bruker man C-versjonen, som har smalle vinger, er det plass til to til.

Uttrykket High Mobility har ikke så mye med plattformens egenmobilitet å gjøre. Det essensielle er at luftvernka-

Lars Laudaul, prosjektleder for materiell delen av prosjekt P 7628 i Forsvarsmateriell.

Den lette mobile utgaven av kampluftvern.
Humvee feltvogn med utskytningsrampe
for fire AMRAAM-missiler. På sikt skal
man bruke IRIS-T missiler.
Foto: Torbjørn Kjosvold/FMS

siteten kan flyttes med transportfly av typen C-130J Hercules. To fly kan flytte en utskytningsenhet, en kommandosentral og sensorpakke fra A til B i løpet av timer. Dette er det som skal til for å opprette en luftvernboble med minimumskapasitet der det måtte være operativt behov. Når utskytningsenheten ruller ut av flyet, kan den være klar til skudd i løpet av minutter. Rekkevidden på missilene er opp mot 75 km.

Dersom landmaktsutredningens anbefaling om å etablere en kavaleribataljon i Finnmark blir realisert, vil kampluftvern bli en viktig del av pakken. – Kombinasjonen av lette og mekaniserte styrker med eget luftvern, gir oss i sum den kampkraften som må til for å skape en troverdig terskel i Finnmark, sier utredningsleder Aril Brandvik til Offisers-

bladet. Landmaktsutredningens foreløpige anbefalinger peker på at den planlagte anskaffelsen av kampluftvern er marginal, og bør utvides.

Oppgraderingen til NASAMS III skal være ferdig i 2018. Det skal anskaffes til sammen fire stridsgrupper. Tre skal til Luftforsvaret, mens den fjerde skal til Hæren. Den utgjør, sammen med beltegående SHORAD, det som kalles kampluftvern.

PLATTFORM OG MISSIL ER VALGT

Det er Kongsberg Gruppen som i samarbeid med Forsvaret og Forsvarsmateriell, skal utvikle den nye SHORAD-løsningen. KDA har fått en såkalt rettet forespørsel, og blir totalleverandør av systemet. Offisersbladet møtte prosjektleder Lars Laudal hos forsvarsgiganten i Buskerud.

Vårt NASAMS luftvernssystem bruker per i dag også AMRAAM-missiler.

Han tegner en prinsippmodell på tavla og forklarer: - Det som skal integreres til ett system, er en vogn, et missil og en radar.

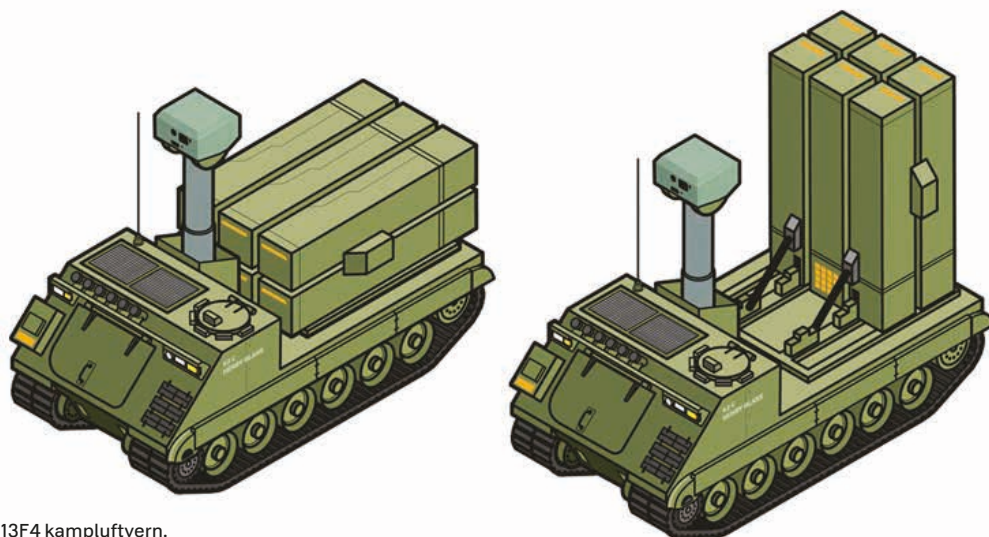
Vogna er allerede bestemt. Det blir en M113 F4. De pansrede vognene kjøpes fra Tyskland, og oppgraderes til å bli nettverksinteroperable med NASAMS III ved Bjerkvik Tekniske Verksted. SHORAD utskytningsenhetene skal kunne ledes fra NASAMS III, men skal også kunne operere autonomt.

Missilet er også gitt. Det blir IRIS-T. Dette er missilet som brukes på F-16 i dag. Når F-35 innføres, blir ikke IRIS-T videreført i luft-til-luftrollen. Norge har dermed et stort overskuddslager av disse missilene, som nå skal brukes i bakke-til-luftrollen. I luft-til-luftrollen har IRIS-T en rekkevidde på 25 km.

Det som ikke er bestemt er sensorløsningen. - Kongsberg skal kjøpe en radar, og så skal alle disse legoklossene inte-

greres til en kapasitet som skal være fullt operativ i 2021, sier Laudal. Han vil ikke snakke om hvilke radarer som er aktuelle.

Det vil Jeff Bell hos Northrop Grumman. Han sier til Offisersbladet at Northrop Grummans femte generasjons radar HAMMR, kan være en aktuell kandidat. HAMMR står for Highly Adaptable Multi-mission Radar. HAMMR har en aktiv fasestyrt matriseantenne, som inneholder

M113F4 kampluftvern.

Jeff Bell hos Northrop Grumman.

Northrop Grummans 5. generasjons mobile HAMMR AESA-radar her montert på en Humvee feltvogn.

tusenvis av sender/mottaker-moduler. ASEA (Active Electronically Array)-radarer opererer i X-båndet og ansees mer pålitelige enn tradisjonelle radarer. Energien kan konsentreres i én retning, og mål kan dermed detekteres tidligere og med større sikkerhet.

Etter det Offisersbladet erfarer er HAMMR tilnærmet den samme radaren som sitter i nesen både på F-16, F-22 og F-35.

I følge Northrop Grumman er HAMMR optimalisert for å kunne oppdage fly, helikoptre, droner, cruissmissiler, raketter og krumbane-ild. HAMMR kan løse tre forskjellige oppdrag. Den kan drive luftovervåkning; den kan varsle om innkommende ild (C-RAM); og den kan gi radardekning for SHORAD. – HAMMR kan plasseres på nesten hvilken som helst plattform, og den kan følge mål mens den selv er i bevegelse, sier Jeff Bell. – Dermed er den ideell for å følge manøverstyrker med egen SHORAD-kapasitet, avslutter han.

KADREN ER ETABLERT

Fram til 2004 hadde Hæren eget kamp-luftvern. Det bestod av det svenske rakett-luftvernet RB-70 og Giraffe-radarer. Hele

Oberst Morten Jensen, fagsjef artilleri ved Hærens våpenskole.

systemet hadde navnet NALLADS (Norwegian Advanced Low Level Air Defence System). Da NALLADS ble faset ut i 2004 ble RB-70enhetene solgt til Litauen.

Nå skal Hæren gjeninnføre kampluftvern. Oberst Morten Jensen er fagsjef artilleri ved Hærens våpenskole. – Kamp-luftvernets viktigste oppgave er å beskytte hæravdelingene i fremste linje mot trusler fra lufta, sier han til Offisersbladet. Han

forteller at Kampluftvern batteriets kadre allerede er etablert, og er i full gang med utdanning og forberedelser. Batteriet skal inngå i Artilleribataljonen på Setermoen, og vil bestå av fem tropper. – Dette er en støttetropp, en ildledningstropp, to SHORAD-tropper og en MSAM-tropp, forteller Jensen. – MSAM på hjulkjøretøy er valgt for å oppnå høy taktisk og operasjonell mobilitet, lang rekkevidde og lav signatur, sier han.

Det er ikke bare Norge som gjenopptar SHORAD. Motstanderne vestlige styrker har slåss mot de siste 10-15 årene har knapt hatt fly. Derfor har denne kapasiteten blitt nedprioritert både i USA og i Europa. Russlands provokasjoner og aggressive krigføring i Ukraina, har endret dette. Nå har alle det travelt med å reetablere evnen til å beskytte landstyrkene i fremste linje mot fiendens luftmakt. – Vi ser en stadig mer krevende sikkerhetssituasjon i Europa, og vi er sikre på at motstanderen vår vil utfordre oss i alle domener, sier Morten Jensen. – Dermed anser vi trusselen mot landstyrkene fra lufta som betydelig, avslutter han.

Ny Regjering – ny forsvarspolitik?

I forrige utgave av Offisersbladet svarte alle partiene på tre konkrete spørsmål. Nå er valget gjort og vi får fire nye år med Solberg. Vil Forsvaret forvente en endring de neste fire år, eller er alt «timet og tilrettelagt»?

AV JON VESTLI/BFOs KOMPETANSEUTVIKLER

Når denne artikkelen ble skrevet ligger det an til en tre-partikonstellasjon i Regjering. Offisersbladet har sett på partiprogrammene til de respektive og analysert hva dette kan eller bør innebære for norsk forsvarspolitik. For det er ikke gitt at utviklingen vil bli slik flertallet på Stortinget besluttet i november 2016, til tross for at Regjeringen har en Langtidsplan som strekker seg til 2020. Dette var et forlik hvor Venstre ikke stemte for planen, og når man nå ser på partiprogrammene er det betimelig å stille spørsmål om hvorvidt LTP passer med den nye virkeligheten; sikkerhetspolitisk og økonomisk.

ET OMFORENT PROGRAM

Offisersbladet har gått gjennom de tre partienes programmer. Det er en god del som er likt, men man ser også at alle tre har tatt frem «særinteresser» i kapitlene

om forsvarspolitikken. I denne enkle analysen av «Regjeringens forsvarspolitiske manifest», har Offisersbladet tatt utgangspunkt i de områder og punkter i partiens egne programmer, og satt sammen de områdene som har flertall i Regjeringen – to eller alle partiene har det med.

Overordnet har alle tre partiene en relativ lik bevissthet om Norges sikkerhetspolitiske utfordringer. Man er enig i at ivaretagelse av innbyggernes sikkerhet er en av statens grunnleggende og viktigste oppgaver. Samtidig konstaterer de at verden er mer ustabil enn på mange år og at nye trusler fra autoritære krefter, internasjonal terrorisme og terrorangrep mot uskyldige samt flere ustabile stater også påvirker vår hjemlige situasjon. Norge er ikke isolert fra det som skjer ute i verden.

I våre nærområder er det et særlig fokus på nordområdene. Økende aktivitet

i arktisk gjør at norske havområder blir stadig mer strategisk viktige. Russlands militære opprustning og økende aktivitet langs norskekysten understreker dette. Norges fiskeriressurser og forekomstene av olje og gass i de samme havområdene gjør at norsk militær tilstedeværelse er påkrevet. Samtidig kan man ikke undergå den trusselen som er latent der folk bor. Terrorisme og andre destabiliserende angrep på Norge vil skje blant folk – der folket bor. Partiene har derfor tatt til orde for en modernisering og forsterkning av totalforsvaret, i tett samarbeid mellom forsvarssektoren og samfunnet forøvrig. Dette gjelder for IKT-området, sivil beredskap, generell støtte til samfunnet og samvirke Politi-Forsvar.

Følgende punkter oppsummerer hvordan de enkelte elementene av forsvarspolitikken kan forventes å bli endret de neste fire år.

«Regjeringen vil»;

- Fortsette den nødvendige omstillingen og moderniseringen av Forsvaret for å øke den operative evnen og være godt rustet til å møte dagens og fremtidens trusselbilde.
- Realisere beslutningene fra NATOs toppmøte i Wales i 2014, som fastsetter en målsetting for medlemslandene om gradvis å øke forsvarsbudsjettene opp mot 2 prosent-målet innen 2024
- Sikre et helhetlig og balansert forsvar med gjensidig forsterkende kapasiteter innen land-, sjø- og luftmakt.
- Bygge en moderne og relevant landmakt hvor Hæren og Heimevernets oppgaver, struktur og kapasitet videreutvikles for å øke den operative evnen gjennom bedre utholdenhet og kapasitet, samtidig som organisasjonens særtrekk ivaretas.
- Styrke den operative kapasitet i Cyberforsvar og Etterretning.
- Legge til rette for at Forsvarets avdelinger kan øke nivået på øving og trening og sikre kortere klartider.
- Opprettholde og forbedre situasjonsforståelse og evne til krisehåndtering.

- Beholde den allmenne verneplikten fordi den er en viktig del av samfunnskontrakten og et viktig bånd mellom Forsvaret og samfunnet.
- Sikre sterk norsk territoriell tilstedeværelse i våre nærområder med spesielt fokus på nordområdene, situasjonsforståelse, suverenitetshevdelse i hele landet og en troverdig forebyggende avskrekking.
- Videreutvikle det nordiske forsvarssamarbeidet (NORDEFECO) som et tillegg til samarbeidet med våre allierte i NATO.
- Ivareta dem som får fysiske og psykiske skader etter deltagelse i internasjonale operasjoner for Norge.
- Videreutvikle et konsept for bruk av reservister som sikrer Forsvaret relevant kompetanse og bidrar til nødvendig styrkeoppbygging ved behov.
- Videreutvikle totalforsvaret.
- Styrke samarbeidet mellom politi og forsvar.
- At Forsvarets ressurser fleksibelt skal kunne støtte andre etater i kriser
- Bidra til å opprettholde og videreutvikle en internasjonalt konkurransedyktig norsk forsvarsindustri med gode kjøpsavtaler.

Dette viser den nye forsvarspolitikken dersom «flertallet» (to eller alle partier) i Regjeringen bestemmer. Så hva kan man lese ut av dette?

Offisersbladet hadde tre temaer som ble besvart av alle partier rett før valget. Dette var om økonomien, operativ evne og vedlikehold. Hvordan er så enigheten om disse temaene blant det nye trekløveret, når man også tar med punktene over i analysen?

OM FORSVARSØKONOMIEN

I forrige utgave la H og FrP eksisterende Langtidsplan til grunn for hvordan dette skal utvikles. Venstre svarte ikke direkte på dette spørsmålet, men vektla de åpenbare svakhetene som eksisterende LTP har med hensyn til Hæren, Heimevernet og et svekket kystforsvar. Implisitt i dette kan man vel si at V vil ha mer midler til Forsvaret.

Dette temaet blir imidlertid mer interessant når man ser på partiprogrammene. Her er alle tre enige i at Norge skal innfri forpliktelsen fra 2014 – en økonomisk opptrapping til to prosent av Bruttonasjonalprodukt (BNP) innen 2024. Dette

Sjef for Marinejegerkommandoen, Petter Hellesen, i samtale med Statsminister Erna Solberg ved Ramsund orlogsstasjon i Troms

er det bred politisk enighet om, også på Stortinget. Ergo bør da forsvarssektoren kunne forvente et relativt solid opp-sving i budsjettene de neste årene. Dette vil nok ikke tilkomme Forsvaret alene, men må ses i et totalforsvarsperspektiv. Her vil man kunne oppleve et økt fokus på Siviltforsvaret, samarbeid mellom militære og andre samfunnsaktører, samvirke mellom Forsvaret og Politiet og en mulig endring i Forsvarets ansvar i forbindelse med terror på norsk jord. Men – passer da dagens LTP?

OM OPERATIV EVNE

Man kan forvente en ytterligere modernisering av Forsvaret, og at dette skal skje i en internasjonal kontekst – primært NATO, men også NORDEFCO. Det er alle enige om. Imidlertid er det uenighet i volum på de enkelte kapasitetene, og ikke minst hvilke kapasiteter som skal realiseres først. Venstre er tydelige på behov for Hær, Heimevern og kystforsvar – og får til en viss grad støtte fra FrP. Imidlertid er det kun H som tar til orde for en balansert oppbygning. Dette er et tema

som kan bli vanskelig. Allerede i behandlingen av dagens LTP var det flere områder hvor Venstre ikke var enig med sine nåværende regjeringspartier. Dette dreide seg om innretning og prioritering.

Områder hvor det er enighet er blant annet videreføringen av verneplikten, styrking av Cyberforsvaret og sikre nordområdene. Det er også enighet om at Forsvarets avdelinger skal øke nivået på øving og trening og sikre kortere klartider.

OM VEDLIKEHOLD

Alle ønsker å sikre en sterk norsk forsvarsindustri som er viktig element i vår sikkerhet. Imidlertid stiller V store krav til kontrollmekanismer for det som skal produseres. Det er også stor enighet om at fremtidens «vedlikeholds-marked» er internasjonalt og at Norge både skal være en tilbyder og bruker av fler-nasjonale avtaler for vedlikehold av de nye kapasitetene. I dette ligger det ingen forpliktelser om at vedlikeholdet må skje i Norge.

Dette er en utvikling som allerede er tydelig. Vedlikehold av eksisterende og nye helikoptre er ute på anbud med løs-

ninger på tvers av landegrensene, og det er vel kun et tidsspørsmål før hjulkjøretøyene går i samme retning. Dette er muligens riktig i en samfunnsøkonomisk beregning, men spørsmålet er hvorvidt det er klokt i et samfunnssikkerhetsperspektiv.

OM TOTALFORSVARET

Det er et tydeligere fokus på behovet for en modernisering av totalforsvaret. FrP er det partiet som har beskrevet behovet tydeligst, men alle har påpekt det samme. I en verden hvor hybride trusler kun er begrenset av kreativiteten, er det også behov for å øke beredskapen og forsvarsmekanisme for å beskytte vitale samfunnsinteresser. Stikkordene her er informasjons- og kommunikasjonsteknologi, kraftforsyning, transport, olje- og gassvirksomhet, smittevern og vannforsyning. For å kunne avdekke og beskytte befolkningen vil det kreve overvåkning, etterretning og stadig tilpasning av sikkerhetstiltak og beredskap.

En god del av dette er ikke nødvendigvis Forsvarets ansvar, men man må kunne ha et effektivt samvirke på alle nivåer – i alle etater.

HVA ENDRES IKKE?

I gjennomgangen er det flere områder som er nevnt av ett parti alene. Spørsmålet er om dette er saker som anses å være så viktige at de blir «absolutte krav». Offisersbladet tror ikke det.

UTDANNING

Det hadde vært bra om flere enn FrP hadde vært opptatt av utdanning og utvikling av ansatte. Som de skriver; «Befalskorpset er en av Forsvarets viktigste ressurser. For å sikre rekruttering og motiverte elever må slik utdannelse gjøres relevant for militær tjeneste, men samtidig gi kunnskap som på et senere tidspunkt også kan benyttes i det sivile liv». Dette kunne ha blitt viktig i arbeidet med å løfte frem konsekvensene av utdanningsreformen, men nå ser det ut til at denne saken er politisk død.

OMKAMPENE

Det er lite trolig at man ser reversering av beslutninger nedfelt i dagens LTP.

Venstre har vært aktivt opptatt av å se på nedleggelsen av Andøya på nytt. Dette vil ikke skje dersom Regjeringen får sin

vilje. Dette er en sak hvor man KAN få flertall i Stortinget – og det er også slik saken nå kan bli vurdert på nytt.

Hæren kan heller ikke forvente at man skal øke nevneverdig. Landmaktsutredningen – gitt at man ikke øker rammen, vil gi en «minimumshær» med økt bruk av kadre-løsninger og reservister. Alle har snakket om å styrke Hæren, men kun V har vært tydelige på hva dette innebærer; en fjerde bataljon på GP. Så blir det spennende å se hva svaret på Landmakten blir. Det vet vi i løpet av høsten.

HVA BURDE MAN HA SETT?

Offisersbladet savner en konsekvensanalyse av hva de respektive partier ønsker og lover. Det er mange punkter og etter vårt syn går de også i riktig retning. Problemet er at man ikke har snakket om hvordan man skal realisere de. Vi har tidligere tatt til orde for en ny Forsvarsstudie. Vi mener fortsatt at dette er den riktige veien for fremtiden. Grunnene er åpenbare; en stor ressursøkning, endret trusselbilde, et forsvar i ubalanse og ønsker om å revitalisere totalforsvarets er alle tunge drivere for en ny innretning. Til dette er

dagens LTP lite passende. Den skaper faktisk større sprik på flere områder.

Det er også lite fokus på profesjonalisering og videreutvikling av ordning for militært tilsatte. Er dette allerede ferdig implementert? FrP snakker om en del av dette, men ingen snakker om de ansattes betydning for å skape operativ evne – for å få Forsvaret til å fungere. Dette mener vi absolutt burde hatt mer plass i en fremtidsrettet forsvarsutvikling. Men det er det ingen av regjeringspartiene som snakker om.

HVA VIL SKJE?

Offisersbladet tror ikke at Forsvaret vil oppleve noen større endringer i de neste fire årene. Selv om V har en noe annen agenda enn de to andre partiene, vil ikke dette være nok. Selv om man har vedtak «på det ene og det andre» og gikk til valg på et program, tror vi at man fortsatt vil ha problemer med å realisere to prosent av BNP innen 2024. For det er dette punktet alene som kan realisere eller korrigere alle de andre ønskene og lovnadene som er gitt. Og dersom man tror på mer penger – så må planen endres nå.

Laserkanoner blir snart operative

USA er lengst fremme i utviklingen av laservåpen. I en tid har US Navy hatt et par laserdemonstrasjonsprosjekter på USS «Ponce» En video fra Persiabukten viser hvordan marinefartøyet med to laserskudd, med 30 kW. effekt, ødelegger to raske småbåter som nærmer seg et par km unna. Laserkanonen skyter mot granater som er festet til overbygningen for å vise virkning på bombekastergranater. Når de eksploderer blir båtene borte i en sky av røyk og biter av dem hagler over havet.

Av: TOR HUSBY

US Navy planlegger å ha neste generasjon laser på en destroyer i 2019, og da kanskje med to laserkanoner for full beskyttelse. De nye laserkanonene vil være ca 5 ganger kraftigere enn prototypen på USS «Ponce» (100-150 kW). Den ene lasertypen, som ble demonstrert i Persiabukten, er en såkalt LaWs – Laser Weapon System. Det er ikke utenkelig at US Navy jobber med å utvikle andre typer lasere på andre fartøytyper. I tillegg jobber US Air Force med et laser demonstrasjonsprosjekt under navnet SHIELD – Self protect high Energy Laser Demonstrator - på fly. Mens US Navy ikke trenger å bekymre seg over vekten av LaWs, som veier minst 20 tonn, kan vekten ikke være mer enn 1 tonn på laserbærende fly. Testene til US Air Force ventes i 2019-2021.

CONTAINERBASERT

LaWs er basert på kommersielle lasere fra bilindustrien. Seks av disse kombineres og siktes mot målet. Systemet er containerbasert hvor strømforsyning og kjølesystemer er i en container, lasere og strålestyring i en annen og ildledningssystemet som skal hindre utilsiktet virkning utenfor målet, er plassert i en tredje.

Laservåpen dreier seg om å flytte mye energi over store avstander med lysets hastighet. Jo større avstand desto mer effekt kreves fordi strålene blir større. Laservåpen blir trolig like dyre å anskaffe som andre våpensystemer, men lasersystemer blir betydelig billigere i drift. Ett skudd fra en laserkanon koster noen hundrelapper. I tillegg kan man ha en nærmest ubegrenset magasindybde. Laservåpenet kan skyte ned et missil til flere millioner dollar. Det er et presist våpen og det kreves at laserstrålen følger målet noen sekunder for å få full virkning. Turbulens i luften og røyk vil svekke laserstrålene. Og hvis noe av laserstrålene reflekteres fra blanke overflater kan det skade øynene til personer flere kilometer unna. Et viktig problem er å styre strålene riktig slik at strålene ikke skader fly bak målet eller satellitter.

NORSK DRONEFORSVAR

– Noen miljøer i Forsvaret følger med på utviklingen av laservåpen. De som driver med dronedeforsvar kan bli de første aktuelle brukere. I media har vi sett at Forsvaret har vært plaget av ukjente droner over militærøvelser ved Rena og i Trøndelag. Hvis ukjente droner vokser som problem kan vi ha operative laservåpen om 5-10 år, basert på

Sjefsforsker Gunnar Rustad har arbeidet med laserutvikling i en årrekke. Foto: Tor Husby.

Våpenindustrien forsker mye på ny laserteknologi og nye laservåpen Systemene krever stor plass og mengder av energi. Foto: BAE Systems.

Virkning av laser på bil. Foto Lockheed Martin.

kjøretøy. Laservåpen kan være velegnet i forsvar mot droner, men øyesikkerheten til soldater og utenforstående er et problem som må løses. Laservåpen kan også være velegnet mot missiler. De kan ikke utmanøvrere et laservåpen når det først har funnet målet. Et laservåpen kan lett følge et missil uavhengig av hvordan dette beveger seg, fremholder sjefsforsker Gunnar Rustad på FFI. Rustad har drevet med laserutvikling i et kvart århundre.

Hva gjør FFI innen laserforskning?

-FFI ER Norges lasermiljø og arbeider med utvikling og anvendelse av lasere i mange sammenhenger. Vi er langt fremme internasjonalt. Når det gjelder laservåpen arbeider vi i første rekke med simuleringer på effekt i mål, hvordan laserstrålene utvikler seg gjennom

atmosfæren og hvordan vi skal forme laserstrålene for å gi dem mest mulig effekt. FFIs innsats er 1-2 årsverk. Det er sannsynlig at satsingen vil øke fremover, sier Rustad.

ALLIERT SAMARBEID

Han ser for seg samarbeid med andre likeverdige allierte land innen forsknings- og utviklingsprosjekter som fort kan bli kostbare. Dette ser snart ut til å være på trappene. FFI har en viss oversikt over hvilke land som driver med hva. I Europa ser Tyskland ut til å ha kommet lengst med laserforskning og har skutt ned droner på noen kilometers avstand.

Hvor står Russland når det gjelder laservåpen?

-Vi har ikke kjennskap til «moderne»

russiske laserprosjekter, men det er rimelig å anta at de har en aktivitet på dette. Det kan være et handicap at de har lite egen industriell aktivitet på noen teknologiområder som er sentrale innen laservåpen. USA har derimot hatt mange laservåpenprosjekter siden laseren ble oppfunnet i 1960. Det som er nytt nå er at laserne drives med elektrisitet. Det gjør logistikken mye enklere. I LaWs drar amerikanerne også nytte av laser utviklet i bilindustrien, selv om man i større fremtidige våpensystemer nok må utvikle egne lasere for disse, opplyser Gunnar Rustad.

Gunnar Rustad minner til slutt på at laserkanoner ikke er løsningen på alle problemer, men er et supplement til kuler og prosjektiler.

Laser Weapon System aboard USS Ponce
(AFSB(I)-15) in november 2014.
Foto: US Navy

Menneske og profesjon i sentrum

Hvor ofte det er uttalt at «Personellet er Forsvarets viktigste ressurs» har jeg ikke tall på, men jeg tør hevde at det nok sjelden har vært viktigere å legge handling bak disse ordene en akkurat nå. Vi implementerer OMT, har gjennomført HR-transformasjon med de konsekvenser det har for både prosesser og ansatte. Vi får en anbefalt løsning for ny utdanningsordning 1. november, og i tillegg holder vi på med daglig drift og andre oppdukkende gjøremål som normalt. Dette er særdeles krevende, og det er hevet over enhver tvil at det i tiden som kommer må fokuseres ytterligere på personellets hverdag, rettigheter og plikter!

I omstillingene vi nå står midt oppe i, så vil jeg påpeke følgende momenter som kanskje er avvikende fra hva vi er vant med i tidligere omstillinger: Det er et større fokus på innsparing og økonomi en tidligere. Rammene og føringene i oppdragene er betydelig snevrere en før, og prosessene blir da nærmest låst når resultatet på mange områder allerede er gitt. Dette gir mindre mulighet for fleksibilitet og gode løsninger. Det blir derfor enda viktigere å trekke veksler på den erfaringen partene har, og gjennom god kommunikasjon sammen komme frem til målet. Det er -som et eksempel, ikke spesielt konstruktivt, å kommunisere store nedtrekk både innenfor HR og utdanning, samtidig som man kommuniserer at Forsvaret ikke ønsker å benytte «pakkeløsninger». Dette skaper unødvendig uro og usikkerhet.

I disse dager sitter mange med meg og er spente på hva som kommer i Statsbudsjettet den 12. oktober, og hva blir det endelige resultatet av Landmakts utredningen som blir lagt fram den 13. Hvordan står LTPen seg? Blir det denne gangen lagt opp til reell økning? Holder de økonomiske banene? Og får Hæren oppdaterte våpensystemer, og vil fremtidens HV være i stand til å løse sine territorielle oppgaver? BFO ser foreløpig på disse to proposisjonene som et mulighetsrom, så får vi se om vi får rett.

Mine bekymringer for tiden som kommer, i det korte perspektivet, men med konsekvenser langt inn i fremtiden, står utdanningsreformen. Det er skrevet flere spaltetimer fra BFO sin side rundt dette siden oppdraget kom, og mandatet ble klart. Kun noen få argumenter fra BFOs innspill er gjenkjennbare, og det ser ut som om det nå i hovedsak dreier seg om økonomi og innsparing. Behovet for en ny utdanningsordning erkjenner vi, men det bør være drevet av andre forhold en økonomi og innsparingsbehov alene. Har vi råd til å spare inn på utdanning? Jeg mener nei! BFO uttalte en gang at «Kompetanse er dyrt, men nærmest gratis dersom man sammenligner med inkompetanse!» Dette gjentar vi nå i forhold til utdanningsreformen.

Det jeg er mest fornøyd med, er mulighetene i det «Forsvarspolitiske landskapet» dersom man evner å stå inne for de intensjonene som er fremsatt. BFO var heldige og hadde ett langt intervju og samtale med Statsminister Erna Solberg under NATOs parlamentarikerforsamling (NATO PA) som ble avholdt i Stavanger 9.-12. oktober 2015. Jeg spurte den gangen om det var realistisk å tro på tverrpolitisk enighet over tid, slik at 2% kravet ville bli nådd? Dette svarte hun ja på. Nå har Regjeringen fire nye år på å legge en plan, stake ut kursen og ta de rette valgene som gir oss tillit og tro på dette!

Med vennlig hilsen

Rune Rudberg

Fungerende leder BFO

«FORSVARETS HUS» BYGD AV AMATØRER

Dersom man følger metaforen til FMIN om at man nå «bygger grunnmuren gjennom å styrke lagerbeholdningen og skruer opp materiellet», er det frustrerende å se at selve bjelkelaget og reisverket for resten av huset nå blir kraftig underdimensjonert.

Det er trist å følge utviklingen av utdanningsreformen. Fra å være et nødvendig grep for å korrigere innholdet i utdanningen på grunn av innføring av ordning for militært tilsatte, er det nå KUN et innsparingsprosjekt diktert fra FD og Regjeringen. Konsekvensene vil bli at man ødelegger både et kompetent og velutdannet offisers- og befalskorps, samtidig med at man reduserer alle muligheter for å videreutvikle kompetansen for fremtiden. Trist.

BFO var helt enige i at det var rom for – og påkrevd, å tenke nytt om Forsvarets utdanning. Men det måtte være basert på Forsvarets kompetansebehov og erfaringene med Ordning for militært tilsatte – ikke absolutte krav om gevinstrealisering satt av FD.

Utdanningsreformen er den delen av LTP som har potensielt størst ødeleggende effekt; Det representerer det mørkeste kapitlet i hele LTP, og med konsekvenser i et generasjonsperspektiv. Utdanningsreformen er kun et økonomisk prosjekt. Alt annet er retorikk.

Dette handler kun om utdanningsmodellen – en ekstrem effektivisering av «Produksjonslinjen» om du vil, ikke på hva befalet og offiseren MÅ mestre. Det er også et overdrevent fokus på den nivådannende delen. Det er tydeligvis her man skal ta størst innsparing. Samtidig får styrkesjefene økt ansvar for fag- og funksjonsutdanning – uten at man kompenserer merkostnadene. Dette gir følgende effekter:

- Det fjerner utdanningen fra brukeren – styrkesjefene og de operative avdelingene.
- Det skaper større sannsynlighet for faglig og lederskapsmessig usikkerhet blant befalet og offiserer på de laveste nivåene.
- Det vil ikke være mulig å ta vare på dagens egenart med tett oppfølging og veiledning gjennom hele skoleperioden – fordi mye skal gjennomføres av andre.

Det er derfor synd å registrere at man nå går med åpne øyne inn i en varslet katastrofe.

Jeg tror på Command Team'et (OF og OR sammen) som fremtidens lederplattform på alle nivåer i Forsvaret; du skal lede sammen med en OR eller en OF. Dette vil forme deg som befal eller leder. Limet i dette er primært tre ting;

RESPEKT – TILLIT – LIKEVERDIGHET!

Dette betyr også mye for hvordan jeg ser på utdanningen av fremtidens ansatte. OR og OF må ses i sammenheng – i gjerning, tenkning og utdanning. De må kjenne hverandres ansvarsområder, forstå hverandres tankesett og respektere hverandres ulikheter. Dette vil stille store krav til lederskapet.

Tilliten må gå begge veier. Befalet må ha tillit til offiserens dømmekraft og vurderingsevne – offiseren må ha tillit til at befalet løser ALLE oppdrag mest mulig effektivt – alltid.

OR og OF må være likeverdige til tross for at de har forskjellige utgangspunkt og roller. De skal løse oppdragene sammen – ikke hver for seg. Det er slik Forsvaret skal kunne løse de samme oppgavene som tidligere – billigere, med færre, mer effektivt.

Derfor må profesjonen og profesjonens krav – slik den utarter seg i et lite, men høykompetent forsvar, være i sentrum for all utdanning. Jeg tror på at profesjonen er noe som utvikles over tid – og henger mye mer sammen med personlig utvikling og egenrefleksjon enn teorier om det samme. Jeg tror på at du blir en bedre leder dersom du erfarer ulike deler av yrket gjennom trening og øvelser under veiledning av profesjonsutøvere før du blir satt inn i lederfunksjonen på egenhånd.

Nå ser jeg at utdanningsreformen vil ødelegge mye av det jeg tror på. Dårligere utdanning av OR vil skape en voksende kløft mot en offiser som er mye mer akademisk orientert – fordi dette er billigere enn å gi de realistisk trening, øving og reell militær utdanning.

FMIN planlegger tydeligvis å bygge et «Forsvarets hus». Jeg håper at dette får en bedre skjebne enn «Det norske hus» som ble forsøkt satt opp for en del år siden. Det er lett – tilsynelatende, å skape en pen fasade og et funksjonelt hus for stille og pent vær.

Problemet oppstår først når det blir sterk vind, lyn og torden og kraftig nedbør. Det er synd at man nå står i fare for at det kun blir grunnmuren igjen etter stormen.

Jon Vestli

Kompetanseutvikler BFO

BFO FEIRET 60-ÅRS JUBILEUM PÅ REITAN

Den 11. september feiret lokalforening Reitan BFOs 60-års jubileum. Lokalforeningsleder Bjørn Anthonsen og HTV Hans Petter Myrseth serverte kake og tok vare på medlemmene med BFO artikler og informasjon om ting i tiden. En verdig dag hvor BFO fikk en flott markering av jubileet.

Hans Petter Myrseth/BFO FRITV

KAFO VALG

Onsdag 6. september gjennomførte KAFO ved Luftkrigsskolen et medlemsmøte og valg av nytt styre. Stine-Mari Gabrielsen, fungerende leder, hadde kalt inn til møte og orienterte raskt om KAFO, før valget startet. Stine-Mari hadde medlemmenes tillit, og fikk ledervervet på full-tid. Med seg i styret fikk hun: Stian Landstad, Markus Gran Stiansen, Eirik Strømmen Engum og Edvard Resmann. BFO gratulerer! Når valget var ferdig, så stilte KAFO med pizza og brus.

BFO LOKALFORENING HAAKONSVERN ARRANGERTE ÅRSMØTE

Lokalforeningen BFO Haakonsvern avholdt sitt årlige årsmøte torsdag 27. september 2017. Med et nydelig Bergensvær som bakteppe, gjennomførte BFOs største lokalforening, BFO Haakonsvern sitt årsmøte. Med 22 fremmøte i Periskopygget foretok lokalforeningslederen Christian Hårvik åpning og konstituering av årsmøtet ved å takke for det relative gode fremmøte. Etter 3 år som lokalforeningsleder, valgte kapteinløytnant Hårvik og trekke seg tilbake, men påtok seg rollen som møtedirigent, og presenterte årsberetningen som ble lagt fram og grundig gjennomgått. Etter årsberetningen, ble det gjennomført valg av nytt styre. Orlogskaptein Ramsjø presenterte, på vegne av valgkomiteen, forslag til ny lokalforeningsleder og nytt styre, som ble godkjent og valgt med akklamasjon:

Leder	Skvadronsmester	Lill Therese Tesdal (nyvalgt)
Styremedlem	Visekonstabel	Einar Parelus Unneland (gjenvallgt)
Styremedlem	Major	Anton Gjertsen (gjenvallgt)
Styremedlem	Orlogskaptein	Leonardo Rivas (gjenvallgt)
Styremedlem	Kapteinløytnant	Kristine K. Storesund(gjenvallgt)
Styremedlem	Orlogskaptein	Jostein Helle (nyvalgt)
Styremedlem	Løytnant	Tommy Næss (nyvalgt)
Styremedlem	Løytnant	Martin Syversen (nyvalgt)
Styremedlem	Løytnant	Christian Hermansen (gjenvallgt)
Varamedlem	Løytnant	Henning Valen (nyvalgt)
Varamedlem	Kapteinløytnant	Anders Butz (nyvalgt)
Varamedlem	Løytnant	Tomas Kleveland (nyvalgt)

Som avslutning ble det tid til diskusjon hvor spesielt ny OMT og situasjonen til OR ble tema. Mange av medlemmene hadde gode meninger rundt OR ordningen, noe som nyvalgt leder har lovet å ta med videre. BFO lokalforening takker alle fremmøte for godj debatt og diskusjon.

Tekst&Foto: Leonardo Rivas

Avtroppende lokalforeningsleder Christian Hårvik.

KONTAKTINFO BFO

FUNKSJON	NAVN	OMRÅDE	MOBIL	KONTOR	E-POST
Leder	Jens B Jahren		930 05 202		jens.jahren@bfo.no
Nestleder	Rune Rudberg		934 20 377		rune.rudberg@bfo.no
Forhandlingsleder	Tom Skyrud	Medbest	473 87 648		tom.skyrud@bfo.no
Forhandlingsleder	Ragnar Dahl	Medbest	934 98 520		ragnar.dahl@bfo.no
Forhandlingsleder	Grethe Bergersen	Tariff	990 96 521		grethe.bergersen@bfo.no
Forhandlingsleder	Lars Omberg	Tariff	920 91 238		lars.omberg@bfo.no
Kompetanseutvikler	Jon Vestli	BFO-skolen	953 65 907		jon.vestli@bfo.no
Sekretariatsleder	Even Mølmshaug		990 94 678		even.molmshaug@bfo.no
IT Drift- og arkiv ansvarlig	Kyrre Felde		970 99 880		kyrre.felde@bfo.no
Konsulent medlemsreg./forsikr.	Mona Eriksen Rudberg		924 28 698		mona.rudberg@bfo.no
Økonomileder	Mona Skansen Audne		957 50 165		mona.audne@bfo.no
Leder kommunikasjonsavd.	Viggo Holm		400 36 653		viggo.holm@bfo.no
Markedsansvarlig	Lars Kristian Danielsen	Kom.avd	905 85 355		lars.danielsen@bfo.no
Rekruttering- og webansvarlig	Lars-Andreas Irgens	Kom.avd	988 82 958		lars.irgens@bfo.no
Rekrutteringsmedarbeider	Dorte Storihle Ødegård		984 88 211		dorte.odegard@bfo.no
Rekrutteringsmedarbeider	Gunnar Lie Eide		400 29 791		gunnar.lie.eide@bfo.no
Redaktør Offisersbladet	Einar Holst Clausen	Offisersbladet	928 14 251		offisersbladet@bfo.no
	Sentralbord siv		23 10 02 20	23 10 02 20	
	Sentralbord mil		0510 5694	0510 5694	
	Telefaks siv		23 10 02 25	23 10 02 25	
	Telefaks mil		0510 5655	0510 5655	

FRIKJØPTE TILLITSVALGTE

TELEFONER

OMRÅDE	NAVN	MIL	SIV	MOB	FAKS	E-POST
Nord-Norge	Tore K. Halvorsen			489 43 315		
Midt-Norge	Hans Petter Myrseth	0565-7394	75 53 73 94	909 98 298	75 53 73 95	hans.myrseth@bfo.no
Ørland	Jan Tore Garseg			482 21 110		jan.garseg@bfo.no
Sør-Norge	Kerstin I. Varpe Ramsjø			456 38 647		
Vest	John L Strømseng	0540-3486	55 50 34 86	926 24 550	55 50 34 87	john.stromseng@bfo.no
Indre Østland	Håvard Støle	0502-2077	64 40 20 77	404 71 718		havard.stole@bfo.no
Viken	Tor Gunnar Framnes	0510-9779	23 09 97 79	930 53 744	23 09 98 00	tor.framnes@bfo.no
Utland	Tor Gunnar Framnes	0510-9779	23 09 97 79	930 53 744	23 09 98 00	tor.framnes@bfo.no
HTV Luft	Lars Erik Jamtli	0565-7047	75537047	922 27 058		htv-luft@bfo.no
HTV Hær	Rune Isvik			400 29 792		htv-haer@bfo.no
HTV Sjø	Tor Erik Eide			922 10 930		htv-sjo@bfo.no

LOKAL LØNN – INFORMASJON PÅ ØRLAND

Torsdag 7. september holdt Lokalforeningen på Ørland et informasjonsmøte for sine medlemmer. Fokus var lokal påvirkning samt lokal lønn.

ATV 132. luftving, Thomas Magnusson, holdt først en liten orientering om hva som rører seg i luftvingen, og hva BFO gjør opp mot dette, før Omstillingstillitsvalgt i Luftforsvaret, Jan Tore Garseg, briefet om lokal lønn. Ca 40 oppmøtte fikk her en orientering om lokal lønnspolitikk i Luftforsvaret, føringene for årets lønnsoppgjør, tips til hvordan man lager en god søknad og en gjennomgang av hvordan BFO medlemmer går frem for å søke i år. Etter briefen ble det åpnet for spørsmål fra salen, og gitt anledning til å ta kontakt med en av de tillitsvalgte på tomannshånd.

Grunnet tjenstlige forhold kunne ikke alle møte opp i arbeidstid, så deler briefen ble holdt på nytt etter endt tjeneste, slik at alle ville få informasjon og svar på spørsmålene sine. Begge seansene bar preg av interessert personell, som var opptatt av sin egen lønn og lønsmessig likebehandling.

Jan Tore Garseg/BFO

REGIONSSTYRELEDERNE I MØTE MED BFO

Regionsstyrelederne var samlet i BFOs sekretariat den 2. oktober, for koordinerende samtaler og gjensidig informasjonsutveksling med BFOs ledelse. Budsjetten og aktivitetsplanen ut 2017 og inn i 2018.

Einar Holst Clausen

INSTRUKTØRKURS

I uke 36 og 37 ble det gjennomført Instruktørkurs håndvåpen på Ørlandet i regi av Luftvern. Med strålende vær og en strålende organisasjon i ryggen ble kurset en stor suksess. BFO bidro med gave til beste skytter/elev.

Magnus Innerdal/BFO

Kunnskap
er makt!

Har du VOU fra Stabsskolen?

Da er du kvalifisert for å bære skoleringen.
Ringene er et uttrykk for fellesoperativ kompetanse, kultur og identitet.
Utførelsen er i rent gull og finnes i stor og liten versjon.

Alle tidligere elever ved Stabsskolen (tilsv. del II) og FOPS oppfordres
til å ta kontakt med Studentforeningen ved FSTS på mail
studentstyret.fsts@fhs.mil.no
for mer informasjon eller bestilling.

MINNEORD

TORE KULSLI

Giv akt! Tore har gitt sin siste ordre. Budskapet om hans bortgang kom uventet. Trøsten får være at det skjedde i artillerireiren på Setermoen. Et sted der han følte seg hjemme. Tapet er selvsagt mest smertelig for familien, men savnet er også stort for oss. Vi har mistet en avholdt leder, som ikke kommanderte, men som motiverte til å følge og på den måten inspirerte til innsats.

Tore var offiser. Han tilbragte hele sitt yrkesliv i tilknytning til Forsvaret med tjeneste i stående avdelinger, på oppdrag i operasjoner utenlands og i Heimevernet. Da han trådte av etter utstått tjeneste hadde han oberstløytnants grad.

Pensjonisttilværelsen forteller mye om Tore. To «saker» fikk nyte godt av hans engasjement og arbeidskraft: Det frivillige skyttervesenet og Brigadeveteranforbundet. Han hadde åpenbare forutsetninger for å inneha sentrale verv på begge områdene. Arvelig belastet med et hjerte for skyttesaken og saklige grunner for å ha en arena der Forsvaret er aktuelt tema, gjorde at han kunne engasjere seg i forhold der han hadde tydelige interesser. Han var formann i Stiklestad og Vuku skytterlag og han var leder i Nord-Trøndelag brigadeveteranforening og president i Brigadeveteranforbundet. Å brenne for en sak er

positivt. Tore la på seg en så omfattende arbeidsmengde at vi var redd for at han skulle brenne seg ut.

Som artillerist var han kjent med at det kunne og skulle smelle. Våpengrenens slagord - «Gjør rett, frykt ingen» kan sies å karakterisere Tore. I bunnen hadde han en ærlig og oppriktig overbevisning om at vi måtte ha et tidsmessig forsvar for nasjonens trygghet. Dette forsvaret måtte være i stand til å utføre den oppgaven. Sitt syn på dette fremførte han i et språk som var kvast, klart og tydelig. Å pakke meningen inn med alle slags forbehold og omtrentligheter, var ikke hans stil. Gjennom arbeidet i Brigadeveteranforbundet sto han desuten for at all militær tjeneste er, var og hadde vært viktig, ikke minst for at Forsvaret skulle oppfattes som relevant i folks bevissthet.

Med stort kontaktnett i Forsvaret var han en døråpner som gjorde at veteranforeningens årlige besøk til Brigade Nord ble svært begivenhetsrik for deltakerne. Å bli møtt med slik positivitet sier mye om både gjesten og verten og er et resultat av godt forarbeid, som var Tores fortjeneste.

I godt lag bød Tore på seg selv, med godt humør og gode historier, selv om ikke alle egner seg på trykk.

Selvsagt er savnet følbart og tapet stort. På den annen side står vi rikere igjen fordi

vi har møtt et oppriktig og ærlig menneske som har vist at noen saker er viktige ut over det private. Den beste måten vi kan hedre minnet på er å slå vakt om og sørge for at det grunnlaget han har lagt, blir fulgt opp for at hans arbeide ikke har vært forgjeves. I det vi bøyer oss i sorg og takknemlighet og sier - «god vakt skal være».

Nord-Trøndelag brigadeveteranforening
Odd Kr. Bendiksen

UTLYSNING AV TILBUD FRA HÆRENS KUNNSKAPSLEGAT

1. BAKGRUNN

Styret i Hærens kunnskapslegat (HKL) anmoder om at følgende blir gjort kjent for potensielle søkere.

2. STIPENDIER

Offiserer fra Hæren med krigsskoleutdanning (bachelor-nivå el høyere) kan søke om stipend til utførelse av militærvitenskapelig arbeid.

Søknaden skal være faglig og/eller tjenestemessig begrunnet og må inneholde budsjett for planlagte kostnader. Fullfinansiering kan ikke påregnes.

3. BELØNNING FOR MILITÆRVITENSKAPELIG ARBEID

Offiserer fra Hæren kan søke om belønning for ferdigstilt militærvitenskapelig arbeid med relevans til Hæren. Belønning kan være Hakon Hansens gullmedalje og/eller et beløp fastsatt av legatstyret.

4. SØKNAD

Skriftlig, personlig søknad med relevante vedlegg sendes elektronisk til HKLs styre v/oberstløytnant Petter Nesse, epostadresse: pnesse@mil.no.

Søknadsfrist er 1.mars 2018.

Kunngjøring av tildelinger vil skje ultimo mars 2018.

Evt spørsmål om legatet kan rettes til oblt Nesse (tlf siv 63 89 94 18, mil 505 9418, eller helst via epostadressen ovenfor).

OMSTILLINGS- OG TARIFFBREV 5/2017

Det er litt merkelig, Forsvaret har aldri hatt så mye penger som nå, men like fullt hevder alle at det ikke finnes penger. Omstilling og gevinstrealisering er vesentlig del av den daglige driften. Mange vil som følge av omstillingene miste jobben og Forsvarssjefen har besluttet ytterligere innstramninger på bruk av sluttpakker - fordi Forsvaret ikke har råd! I denne utgaven vil vi også ta inn tariffinformasjon og fellesnevneren er at man merker en tydelig endring, nå skal det spares på alt. I tillegg tar vi inn informasjon fra hovedsammenslutningen.

MEDBESTEMMELSE OG SAMARBEID

Sentralt merker vi at samarbeidsklimaet er i endring. Dette skyldes i stor grad at Forsvaret er omorganisert, oppdragene fra FD og Regjering gir et veldig lite handlingsrom, og møter på sentralt nivå oppleves ofte som et pliktløp. Som eksempel kan nevnes at DIFene gis oppdrag og informasjon gjennom Doculive, lenge før man foretar de reelle drøftingene sentralt. Dette er uheldig og kan vanskelig sies å være i samsvar med Hovedavtalens intensjon. Forsvarsstaben sier at vi kan be om den informasjonen vi har behov for og det er ok, men vi trenger informasjonen før vi behandler sakene og ikke etterpå. FO har tatt dette opp med HR-ledelsen, og vi har en pågående dialog rundt saken.

FORHANDLINGER OM NY TILPASNINGS-AVTALE

Partene er uenig om forståelsen av Hovedavtalens § 35, mht bruk av frikjøpshjemler som HTV i en annen DIF enn vedkommende er ansatt i. Dette ble avklart både i 2014 og 2016, men Forsvarsstaben er nå igjen av en annen oppfatning en BFO. Nå skal de utvide dette til å omfatte begrensninger i hvem som kan representere de ansatte i Forsvaret ifh til hovedavtalen i Staten. Situasjonen har ført til at møter om ny tilpasningsavtale er stoppet opp, inntil Staten og Hovedsammenslutningene har avklart uenigheten mellom partene.

Vi mener at forsvarsstaben prøver å endre en praksis som har eksistert i 35 år, herunder marginalisere de sentrale organisasjonenes innflytelse på etatsnivå. Sånt blir det dårlig samarbeidsklima av.

Slik situasjonen er nå, er BFO av den oppfatningen av at Hovedavtalen står på egne ben og kanskje er vi bedre tjent med å videreføre (prolongere) gjeldende avtale eller kreve forhandlingene avsluttet for å tvinge frem en avgjørelse. Synd om dette blir utfallet, fordi vi har blitt delvis enige om enkelte paragrafer, som vil ha stor betydning for samarbeidet både sentralt og lokalt.

P-FORUM I HARSTAD 29.-30. AUG

FPVS/PLA er nå etablert med 105 stillinger i Harstad (+5 prosjekt). Fortsatt litt «innkjørings-problemer», men de er positive - jobber med samkjøring og kompetanse-

heving (kun 2 videreført fra Oslo). Det planlegges med 4 runder i året, som følger

- Mars - Søknadsstillinger
- Juni - Tilsetting og kritiske vakanser
- Oktober - PE og VOU
- November - Søknadsstillinger

Oktober runden er i full gang. Søknadsfristen er 15.oktober, frist for påtegning/intervju 3/11. 2 råd i uke 46-47. Resultater kunngjøres uke 48/49.

FD SITTER PÅ OMSTILLINGSMIDLER

Forsvarsdepartementet hadde/har nær 1.2 mrd. kr som er ble avsatt til bruk i omstillingen (både merkostnader ifm omstillingsprosesser og virkemidler), men det fordrer et visst initiativ fra Forsvarssjefen for å få tilgang på disse midlene. Hvor mye av midlene som pt. er brukt er usikkert. Enn så lenge er det kun Forsvarssjefens avgjørelse at man ikke skal bruke sluttpakker og virkemidler som koster penger. I iverksettelsesbrevet blir man faktisk oppfordret til å bruke virkemidlene til beste for etatene og etatenes personell.

OMSTILLINGSENHETEN I FPVS

Omstillingseenheten i FPVS skal bidra til at personell som blir overtallig får hjelp til å skaffe seg annet arbeid i eller utenfor Forsvaret. De virkemidlene man rår over er et karriereskiftkurs på 3+2 dager (blir ca. 10 kurs i 2018). Den største utfordringen er at DIFene er uvant med å håndtere overtallige som følge av omstilling. Her vil omstillingseenheten kunne gi støtte til DIF ifh til prosessen for ivaretagelse av personellet. Forsvaret vil være arbeidsgiver for personellet til avgangsdatoen, men man vil legge forholdene til rette for at personellet målrettet kan jobbe for å få seg nytt arbeid. BFO er usikre på om avdelingene er HR-messing bemannet for å ivareta det antall ansatte som nå kommer i en ny og usikker situasjon.

BRUK AV KARANTENE

Karantene og saksforbud innebærer begrensninger i arbeidstakers frihet til å utnytte sin arbeidskraft og kompetanse og skal tas med i arbeidskontraktene når helt spesielle forhold tilsier det. Karantenetiden omfatter bl.a. embets- og tjenestemenn som går over til stilling eller verv utenfor stats-

forvaltningen, eller som etablerer næringsvirksomhet. Karantene kan kun benyttes der stillingens karakter gir arbeidsgiver et behov for å beskytte vital informasjon, i en periode etter arbeidstakerens fratreden og/eller opprettholde tilliten til forvaltningen.

Iht skriv fra HR-direktør Tom Simonsen i Forsvarsstaben skal DIFene avklare hvilke stillinger det er aktuelt å ilegge slik klausul, i tillegg skal DIF gjennomføre autorisasjonssamtaler med alle tilsatte og påse at alle er kjent med hva lojalitetsplikten og taushetsplikten innebærer for den enkelte.

HATA-MØTE I SEPTEMBER

- Partene drøftet mandat mht renhold i Forsvaret. Mandatet ble endret ifh tid og måloppnåelse.
- Forsvaret skulle legge ned 100 boliger i 2018, men etter en nøye vurdering av behovet er antallet redusert til 77 boliger - alle er etter sigende tomme pga standard. Trenden er at man reduserer antall militære boliger i områder med mye ledig kapasitet på det sivile leiemarkedet og omvendt. Partene blir innkalt til å diskutere behovet for boliger og kvarter inn i fremtiden.
- 6 forskjellige arbeidskontrakter på mil/siv side vil bli justert ifh til nye lover som ble iverksatt i sommer.
- Forsvaret har fått kompetansemidler fra KMD (del av hovedtariffoppgjøret 2017) som skal brukes til en medbestemmelseskonferanse sommeren 2018.

HATA-MØTE R&T NR. 7

Det kan synes som om enkelte av oppdragene som ble drøftet allerede var i gang på DIF-nivå. De enkelte DIFer skal rapportere om iverksatte og gjennomførte effektiviseringstiltak slik at man ikke får pålegg om å gjennomføre noe som er gjort. Flere DIFer skal utarbeide oversikt over planlagte og pågående EBA-tiltak for å tilpasse allmenn verneplikt som finansieres over driftsbudsjettet. LOS skal nedlegges innen årsskifte og de skal overføre avdelingen som tilrettelegger data (TAD) til Forsvarsmateriell innen 1.januar 2018. Her må partene inngå en omstillingsavtale, da dette gjelder en overføring mellom to etater. HV avventer reduksjon av egen struktur i påvente av landmaktutredningen.

FOKUS LEGGES NED

Forsvarets kompetanse- og utdanningssenter (FOKUS) legges ned. Denne saken ble behandlet både i HATA-møte R&T nr. 7 og FHAMU-møte 27/9. Nedleggelsen innebærer at 40 ansatte som har sitt virke opp mot de vernepliktige, herunder også grenaderer og vervede ifh til kurs og utdanning, mister jobben - kun 4 skal fortsette. Stillingsbeskrivelse for disse 4 skal drøftes i nær framtid. De 12 lokale kontorene rundt i landet skal nedlegges. Planlagte kurs og utdanning for dette personellet skal opphøre innen 1.januar 2018.

I utgangspunktet skulle FOKUS erstattes med noe annet, men i skrivende stund har man ikke kommet opp med noe som skal erstatte det som legges ned. Det antydes at det som blir igjen er karriereveiledning og etter- og videreutdanning basert på det digitale rom og internettløsninger. Disse kuttene kommer på toppen av kutt i bl.a. velferden for de vernepliktige og også noen grad for de ansatte i Forsvaret. De ansatte i FOKUS får oppsigelsen 1.februar 2018 og sluttdato er fastsatt til 1. august 2018. De ansatte blir ivaretatt av omstillingsenheten og DIFene, men hva med de vernepliktige og OR 2-4?

MØTE I FHAMU 27/9-2017

Møte ble gjennomført som et standard FHAMU-møte. Foruten godkjenning av innkalling, referat fra forrige møte, info fra FHVO, TVO og sjef FST, var agendaen:

- Endring av rutiner for publisering av referatene. Forslag om at referatene kan publiseres etter 4 uker.
- Info om endringer i lover, forskrifter og bestemmelser
- Ny verneorganisasjon og AMU-struktur som følge av omstillinger. Arbeidsgruppe foreslås nedsatt. anbefaling sommeren 2018
- Renhold, en sak innmeldt av FHVO
- FBHT Sør-Vestlandet, en sak innmeldt av FHVO
- Eksponeringsregisteret. Foreslås utsatt til neste møte
- Omstillinger mht reduksjon i velferdstjenesten og konsekvenser ved nedleggelse av FOKUS
- Evaluering av alarmsentralen

RENHOLDSTJENESTEN I FORSVARET

Etter bortsetting av renholdstjenester, har det vært en del kritikk på manglende renhold. Man prøver å dekke avvik fortløpende, men antall identifiserte avvik har ikke blitt redusert så langt i kontraktens levetid. Forsvaret har fått prisavslag, men for de ansatte er dette uinteressant. De ansatte ønsker et rent miljø rundt seg, fordi det påvirker både arbeidsmiljø og helsesituasjonen.

Tidligere kostet det Forsvaret kr 333 mill.

kr å drive renholdet totalt sett. Kostnader i ISS og følgekostnader kr 234 mill, forventet innsparing kr 100 mill. kr.

REALKOMPETANSEVURDERING FOR OFFISERER

FPVS/PLA sendte ut 5.september et skriv til alle DIFer som gir føringer for realkompetansevurdering til offiserskorpset (2017/032968-001/FORSVARET/212). Skrive omtaler kompetanse-krav til militær og sivil utdanning, funksjonelle krav, Forsvarets behov, påtegning fra DIF sjefer og anbefaling fra Forsvarsgren. I kommende søknadsrunder vil den enkelte søker på stilling bli vurdert både mot søkte offisers stilling samt «søyle». BFO antar at den enkelte søker, tjenestested og DIF er gjort kjent med disse føringene.

I konklusjonen står det: FPVS åpner nå for realkompetansevurdering mot OF-søyla på generelt grunnlag. Kompetansekrav og prosess jf ovenstående skriv. Fra 1.januar 2021 vil muligheten for realkompetansevurdering mot OF søyla opphøre.

NASJONALT LANDOPERASJONSSENTER ER ETABLERT I HÆREN

BFOs HTV i Hæren Rune Isvik kan fortelle om at Hæren har drøftet og forhandlet organisasjonen Taktisk landkommando, som integrerer hær- og brigadestaben. Enheten endrer navn til Nasjonalt landsoperasjonssenter (NLS). Prosessen har vært god, men konsekvensen er at Brigadesjefen får noe mindre ressurser å spille på enn tidligere (overtas av Hærstaben).

Som alltid blir det stilt spørsmål om konsekvenser for det personellet som får tilført nye oppgaver, herunder også bruk av enkelte stillinger i stabene, men vi kom etter noe tid fram til akseptable løsninger. Prosessen førte imidlertid til uenighet om rettigheter ved innplassering i stilling (endring av grad, samme arbeidsoppgaver), noe som må avklares på høyere nivå.

Utredningsarbeid i Hæren

Ordre nr 3 for organisasjons- og strukturutvikling i Hæren er gitt ut og de viktigste temaene er:

- Organisasjonsutvikling av ledelse, støtte og administrasjon (LSA 2) hvor ambisjonen er frigjøring av inntil 30 ÅV til operativ virksomhet. BFO mener det er bekymringsfullt at alle prosessene faller sammen i tid ifh til belastningen på personellet. BFO mener LSA 2 bør skyves på i tid, slik at nyetableringer får satt seg.
- Videre er det oppbygging av jegerkompaniet på GSV og oppbygging av kampluftvern i Artilleribataljonen – begge med opptrappingsplaner. BFO forventer at

disse blir finansiert i tråd med IVB/LTP.

- Videre arbeid med utdanningsreformen fra Hærens side. Partene er spent på hvilke nye oppgaver Hæren vil bli tildelt innenfor utdanning, som man må finne ressurser til.

Arbeid med Krigsoppsettingsplaner

Hæren de siste månedene hatt en omfattende jobb i alle avdelinger for å avstemme styrkestruktur og produksjonsstruktur ift oppdrag. En god prosess, hvor BFO i hovedsak har hatt fokus på gradsstruktur og ressurser(ÅV).

STATUS FRA TARIFFSIDEN

Denne gangen har vi tatt inn tariffinformasjon i omstillingsbrevet. Årsaken er at personell, tariff og omstilling ofte henger nøye sammen. På samme tid vil leseren få et bedre innblikk i de utfordringer vi har på sentralt nivå, ifh til å sikre de ansatte gode avtaler som er knyttet til tjenesten i Forsvaret.

Det er for tiden et betydelig press på alle typer opparbeide rettigheter og vilkår for Forsvarets personell. BFO merker seg også at Forsvaret som arbeidsgiver i stor grad legger til grunn en tolkning av regelverket i disfavør av den ansatte. For BFO og de øvrige organisasjonene fremstår dette så åpenbart at vi vil iverksette tiltak for å imøtekomme dette. Flere saker vil havne i en eller annen form for tvistebehandling, og reforhandlingene av alle typer avtaler vil bli både mer omstendelige og krevende.

I tillegg bruker Forsvaret dessverre alt for lang tid på å besvare de lønns- og vilkårsaker som til enhver tid er til behandling, noe som igjen medfører stor frustrasjon for de ansatte som ikke får avklart sine saker. I ytterste konsekvens medfører dette at personellet slutter i Forsvaret.

FORSVARETS INCENTIVARBEID

Den store saken her er fortsatt knyttet til ny husleiemodell og ikke minst en krevende bolig- og kvartersituasjon for mange av våre medlemmer.

Forsvaret har som kjent presentert et forslag til ny husleiemodell som for noen vil medføre inntil en 4-dobling av husleien i Forsvarets boliger. Samtidig med dette skal inntil 100 av Forsvarets boliger selges og avhendes. BFO er sterkt kritisk til anbefalt husleiemodell og manglende oversikt og konsekvensvurderinger av det fremlagte forslag. Prosessen innenfor disse områdene vil fortsette utover høsten.

I tillegg jobber Forsvaret fortsatt med forslag til endringer både innenfor uniforms godtgjøring og forenklinger knyttet til pendlerordningen. Her ligger det så langt ingen dramatiske forslag til endringer. Når

det gjelder uniforms godtgjøring er det flere forslag til endringer som ligger på bordet. Blant annet avvikling av Forsvarets uniformsutsalg og overgang til fri uniform. BFO vil være åpne for endringer og justeringer innenfor disse områdene, så lenge ordningene ikke forringes eller svekkes.

LOKAL LØNN 2017

De lokale lønnsforhandlingene ble også i år gjennomført ute ved den enkelte DIF. Det har vært ca 64 millioner kroner til fordeling. BFO har mottatt et betydelig antall krav, som nå behandles av våre dyktige Hovedtillitsvalgte ved den enkelte DIF. Forhandlingene på DIF-nivå skal i hovedsak være avsluttet innen midten av oktober, med endelig slutføring sentralt innen utgangen av oktober. Tentativt vil de som tilkommer lokal lønn, få dette utbetalt på desember lønn med virkning fra 1. juli. Forhandlinger på gruppe 1 gjennomføres sentralt i løpet av oktober.

«SKOLETILLEGG-SAKEN»

Militært personell ved Forsvarets skoler ble fra 1.august 2017 endelig fratatt skoletillegget. Dette som en følge av Forsvarets ensidige oppsigelse av særavtale for militært personell ved Forsvarets skoler. BFO har i hele perioden vært sterkt kritisk til både oppsigelsen og ikke minst konsekvensene for våre medlemmer, som over natten har blitt fratatt en vesentlig del av sin inntekt. BFO er åpenbart ikke ferdig med denne saken, og forfølger dette fortsatt juridisk.

Endelige avklaringer i forhold til videre prosess vil foreligge i løpet av kort tid.

KOMMENDE REFORHANDLINGER AV AVTALER:

I løpet av dette halvåret vil følgende tariffavtaler komme opp til reforhandling.

- Kompensasjonsavtalen
  - Særavtale intops
  - Særavtale NATO
  - Særavtale fredstidstjenesteberedskap
- BFO ønsker både innspill og kommentarer til alle disse avtalene, sendes til post@bfo.no

INFORMASJON FRA HOVEDSAMMENSLUTNINGEN

Fra og med dette infobrevet vil vi ta med informasjon fra Hovedsammenslutningen som kan være av interesse for oss i Forsvaret. Denne informasjonen er like mye hintet på arbeidsgiver, tillitsvalgte som medlemmene generelt.

UENIGHET OM FLEKSIBEL ARBEIDSTID I STATEN

Partene i staten (KMD og Hovedsammenslutningene) har utvekslet skriftlige og

muntlige krav ifh til ny særavtale for fleksibel arbeidstid i staten. Staten la frem sitt siste tilbud 18.september 2017. Dette ble godtatt av UNIO, Akademikerne og YS Stat, men ikke av LO Stat som mener dagens avtale er tilstrekkelig fleksibel. Utfordringen er praktiseringen hvor plusstimer blir strøket og ikke kompensert. Gjeldende avtale om fleksibel arbeidstid løper ut 31.desember 2017.

ENDRINGER I ARBEIDSMILJØLOVEN

Varslingsparagrafene §§ 2-4 og 2-5 oppheves og det etableres et nytt kapittel 2A som tar inn bestemmelser om samme (varsling, vern av varsler, utarbeidelse av rutiner for varsling og taushetsplikt (går foran reglene om partsinnsyn i forvaltningsloven) i slike saker. Nytt i loven er at innleid personell er omfattet av reglene om varsling.

Det er også endringer i § 10-11 om nattarbeid. Reglene sier nå at man kan inngå avtale om arbeid i tidspunktet 21-23 uten at dette kommer i konflikt med bestemmelsene om nattarbeid. Med kan forstås at en slik avtale må eventuelt være ønsket av både arbeidsgiver og arbeidstaker. Arbeid etter kl 21 må fortsatt være innenfor den daglige arbeidstiden.

STATSANSATTELOVEN ERSTATTER TJENESTEMANNNSLOVEN

Statsansatteloven ble iverksatt 1.juli 2017 og erstatter lov 4.mars 1983 om statens tjenestemenn mm (Tjenestemannsloven). Følgende endringer er gjort fra tidligere lov:

- Personalreglement skal ikke lenger stadfestes av departementet
- Kvalifikasjonsbegrepet legges til grunn. Dvs ved vurdering av hvem som er best kvalifisert til en stilling mv. skal det legges vekt på utdanning, erfaring og personlig egnethet, sammenholdt med kvalifikasjonskravene fastsatt i utlysningen.
- Ikke lenger adgang til generell å gjøre unntak fra offentlig kunngjøring
- Oppsigelsestid i prøvetiden er 1 måned. Kan forlenges dersom den ansatte har vært fraværende fra arbeid, eller ved sykdom mv.
- Endringer i reglene for fortrinnsrett, herunder må ha vært ansatt sammenhengende i minst 12 mnd de siste to år, må ha faglige og personlige egenskaper for stillingen, oppsigelse pga sykdom eller kvalifikasjonsmangel gir ikke lenger fortrinn til annen stilling i staten, fortrinnet varer i inntil to år etter oppsigelsesfristens utløp. Tilsettingsråd for overtallig er bortfalt

FORSVARSLOVEN OG FORSKRIFTER TIL DENNE

Forsvarsloven er en revisjon og sammen-

slåing av verneplikts- heimevern- forsvars-personell- og militærnekteloven. Den trådte i kraft 1. Juli 2017. Forsvarsloven viderefører i stor grad gjeldende rett. Ni forskrifter er slått sammen til tre. Reelle endringer i loven er:

- Utvidet rett til å innhente personopplysninger
- Forsvaret kan innhente opplysninger også om pågående straffesaker
- Hemevernsnemndene

Loven har tre forskrifter:

- Vernepliktsforskriften (Kgl res)
- Heimevernsforskriften (Kgl res)
- Forsvarstilsatteforskriften (departementsvedtak).

Vernepliktsforskriften er en sammen-slåing av:

- Vernepliktsforskriften
- Militærnekteloven (forvaltes av Justisdepartementet)
- Forskrift om utbetaling av engangs-erstatning ved dødsfall og invaliditet blant personell som avtjener verneplikt
- Forvaltningsbestemmelsene i heimevernforskriften

Heimevernsforskriften regulerer råd, utvalg og nemnders sammensetning og oppgaver.

Forsvarstilsatteforskriften er en sammenslåing av:

- Forskrift om oppfølging og erstatning for personell som tjenestegjør eller har tjenestegjort i internasjonale operasjoner
- Forskrift om pliktavhold
- Forskrift om billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv.
- Forskrift om tjenestegjøring i internasjonale operasjoner.
- Forskrift om ansiennitet og kommando-myndighet for befal i Forsvaret.

NYE SAMORDNINGSREGLER PÅ HØRING

Arbeids- og sosialdepartementet sender nå forslag til nye samordningsregler på høring. Nye regler er nødvendig for å kunne beregne alderspensjon for alle med offentlige tjenestepensjonsordninger som er født i 1954 og senere. BFO har omtalt dette i artikkel om pensjon annet sted i Offisersbladet.

BFO tar gjerne imot innspill og tips om saker vi bør omtale. Send dine innspill til lars.omberg@bfo.no eller ragnar.dahl@bfo.no

Ha en fin høst.

Av forhandlingslederne Lars Omberg og Ragnar Dahl

SEIER FOR INNSATSSTYRKENE I HEIMEVERNET

Tjeneste i innsatsstyrkene utløser feriepenger, melder Ombudsmannen for Forsvaret. Talsperson for personellet er lettet, men varsler tøffe krav om tilbakebetalinger.

Helt siden innsatsstyrkene i Heimevernet ble opprettet i 2005 har Forsvaret unntatt innsatsstyrkepersonellet feriepenget for lønn/godtgjørelse. Dette forholdet har personellet tatt opp med ledelsen i Heimevernet siden 2007. Saken har blitt avvist gang på gang, men tidligere i år avgjorde Ombudsmannen for Forsvaret at denne praksisen var feilaktig. Forsvarsstaben påklaget denne avgjørelsen, men nådde ikke fram med sin klage, sier forhandlingsleder Grethe Bergersen (BFO).

Ombudsmannen opprettholder sin tidligere avgjørelse med støtte fra Arbeid- og sosialdepartementet, og fastslår at personell som tjenestegjør i Heimevernets innsatsstyrke etter fullført plikttjeneste, har krav på feriepenger. BFO kom inn i saken på et sent tidspunkt og har støttet med innspill og kommentarer som ble bekreftet i konklusjonen fra Ombudsmannen. Hvilke konsekvenser denne beslutningen vil få for eventuelle etterbetalinger etc. gjenstår å se, men BFO vil nå følge opp ytterligere mot Forsvaret og Heimevernsstaben, sier Bergersen.

Aleksander Gudmundseth; Jeg har jobbet med dette i 2 år, hele tiden ble kravet avvist. Hverken Forsvarsdepartementet eller HV-staben har ikke villet svare konkret, de hevder at dette kun er godtgjøring og ikke lønn. Men vi får lønns- og trekkoppgave samt lønsslipp. Jeg vet også at dette ble løftet første gang i 2007. Vi har dog sett at ingenting har blitt journalført hos FD, noe advokat Lars Holo har hjulpet oss å skaffe innsikt i.

- Vi er overrasket over at ingen har tatt kontroll på saken tidligere, selv etter gjentatte forespørsler. Det var kun Ombudsmannen og BFO som ville høre på oss, og vi er selvfølgelig takknemlige da det har bidratt til en løsning.

HVA SKJER VIDERE NÅ?

Nå er det store endringer i Forsvaret

Fra øvelse i Danmark der innsatsstyrke Grebe fra HV 02 deltok.

både innenfor HR og for nye kontrakter for innsatsstyrkepersonellet. Dette vedtaket må nå tas høyde for i de nye kontraktene. - Vårt krav er tilbakebetaling fra opprettelsen av innsatsstyrkene (2005, red.anm).

HVILKE SUMMER ER DET SNAKK OM?

- Vårt estimat er i overkant av 600 millioner kroner.

SÅ DERE VIL IKKE GI DERE FØR DETTE ER I BOKS?

- Vi deltar i innsatsstyrkene på frivillig basis. Vi tar oss fri fra vår sivile jobb for å bidra til et bedre forsvar av Norge. Skal vi sikre god rekruttering i fremtiden må vi bli behandlet ordentlig. Soldatene rundt meg har vært veldig oppgitte. Uttalelser som at «jaja, vi slipper i alle fall å betale kontingent for å tjenestegjøre» er et uttrykk for denne oppgittheten. Det er ikke den norske stat verdig. Sendrektigheten og motstanden i Forsvarsdepartementet har ikke bidratt til å gjøre oss bedre i stand til å gjøre de oppgaver vi er satt til. Men kanskje dette nå kan snu? Det er mulig

vi ikke er like raske som resten av Forsvaret – men vi er mye seigere!

HVA MED PENSJON?

Forhandlingsleder Grethe Bergersen (BFO) har bakgrunn fra HV og vil følge saken videre. Med tanke på pensjon sier hun: -Vi er gjort kjent med at det er en oppfatning av at lønn/godtgjørelse ifm tjeneste i innsatsstyrkene ikke er pensjonsgivende. Dette er korrekt ift Statens Pensjonskasse, men ikke mot Folketrygden. All inntekt/godtgjørelse vil være pensjonsgivende og tas med i pensjonsgrunnlaget i Folketrygden når du går av med pensjon.

Lars-Andreas Irgens
BFO

TAKK FOR MEG!

I slutten av oktober står KAFOs høstkonferanse for tur. På programmet står som alltid valg av nytt styre. Min tid som kadett er over, dermed også min tid i KAFO, enten jeg vil eller ei. Det har vært svært givende å få gjøre en innsats som tillitsvalgt. Foruten selve tillitsvalgtarbeidet har det også vært lærerikt og jeg har fått et nettverk jeg setter utrolig stor pris på.

Det siste året har KAFO jobbet på et mer overordnet nivå enn tidligere. Lokalstyrene fungerer godt, og de fleste sakene løses lokalt. Vi har dermed hatt få saker inn til landsstyret, noe som har gitt oss mulighet til å konsentrere oss om hovedsakelig utdanningsreformen. Det har vært både et interessant og krevende arbeid. BFO har lagt godt til rette for at vi skal kunne jobbe selvstendig med dette, og bidratt til å holde oss oppdatert hele veien. Nå står vi midt i innspurten, og jeg skulle gjerne vært med videre. På den andre siden så står vi ved et veiskille, og det nye styret kan ta fatt på en ny prosess. Nå handler det ikke lengre om å prøve å påvirke selve reformen, men å bidra til å gjøre det beste ut av det som kommer når valget av utdanningsmodell er tatt.

Høstkonferansen er en arena hvor våre medlemmer bidrar til å stake ut kursen for det neste året. I år er det ekstra spennende å se hvilken retning deltakerne ønsker at KAFO skal ta. Endring av utdanningen og kadettmassen betyr nødvendigvis en endring for KAFO og de tillitsvalgte også. Foreløpig vet vi ikke om kadettene vil bli en egen personellkategori, være befalelever i 3 år, eller fortsette som i dag. Men vi vet at de tillitsvalgte må stå spent klar for å bidra til å implementere den nye utdanningsordningen og at overgangen skal gå så smertefritt som mulig. BFO og KAFOs formål om å ivareta faglige, økonomiske og sosiale interesser står ved lag uansett.

Til slutt vil jeg takke for tilliten og ønske nytt styre lykke til!

Anita Eide

Leder KAFO

VI TRENGER DEG!

Hei, alle sammen! Nå er vi ferdig med alle rekrutteringsrundene rundt på de forskjellige befalsskolene i landet. Vi i BESO har fått muligheten til å delta på de fleste briefene og har stort sett vært representert så langt det har latt seg gjøre. Selv har jeg hatt gleden av å fått være med på brief for både FIH og LBSK. Det har vært veldig interessant for oss å møte alle

de nye elevene og vi gleder oss til fremtidig samarbeid med alle dere som har tatt valget om å bli klassetillitsvalgt og kanskje også BESO-styremedlem etter hvert. Gratulerer med valget og velkommen skal dere være!

Videre har vi i styret hatt vårt første møte for høsthalvåret ved luftkrigsskolen i Trondheim. Dette var et bra møte hvor vi diskuterte mye rundt hvordan vi skulle forberede sakene best mulig for neste styreperiode. I tillegg diskuterte vi litt rundt vår rolle i BESO og hvordan vi kunne ønske at den hadde blitt presentert for oss når vi var ferske. Vi var alle enige om at litt generell BFO-tillitsmann informasjon hadde vært veldig praktisk og jobber derfor med å lage et slags oppstartsseminar for neste styreperiode. Dette tror vi vil skape verdifulle ressurser for befalestudentene i deres hverdag, samt et godt forberedt styre for året som kommer. Utenom møteaktiviteten tok vi oss en tur i Trondheim for å oppleve litt hva trønderne hadde å by på. Det startet med en kjapp tur ned til Nidarosdomen for de som var interessert før vi tok et bedre måltid i Tyholtårnet. Etter dette gikk turen ned til byen hvor vi var på «premium kino», en morsom opplevelse og absolutt noe å prøve ut for den som ikke har det! Hele kvelden ble totalt en suksess og vi ønsker spesielt å takke til vår nye veileder Dorte Storihle Ødegård som la til rette for at vi kunne gjennomføre møtet i det hele tatt. Hun vil være en god ressurs å ha med i BESO fremover.

Til slutt vil jeg nevne høstkonferansen som nærmer seg med stormskritt. Denne vil i år finne sted i Kongsberg fra 27-29 oktober. Dette er et kjempeinteressant arrangement å være med på for den som kunne tenkt seg å lære om forsvaret generelt, men også få lov til å være med å påvirke. Det vil være med folk fra alle befalsskolene og krigsskolene i tillegg til mange BFOere og eksterne foredragsholdere. Så dette blir et arrangement med masse faglig påfyll, men også mulighet for sosialt samvær og god stemning utover kvelden. Vi trenger nye engasjerte folk til å drive styret videre, så om dette virker interessant oppfordrer vi til å melde deg på! Følg med på BESO sin facebook-side for mer informasjon om påmelding.

Henrik Hyndøy

Leder BESO

STORFINT BESØK I SEPTEMBER

Norges geostrategisk viktige plassering, og den stadig økende Russiske aktiviteten i våre nærområder, blir stadig viktigere å følge med på for USA og NATO. Så fikk Norge da også besøk av både den Amerikanske forsvarssjefen og kommandanten for US Marine Corps i september.

Einar Holst Clausen Foto: FMS

Sjefen for US Marine Corps, general Robert B. Neller ble tatt imot av Forsvarssjef Bruun-Hanssen.

USAs forsvarssjef general Joseph F. Dunford Jr. inspiserer æreskompani fra HMKG sammen med admiral Bruun-Hanssen.

SAAB TILBYR USA OG ENGLAND ET AGGRESSOR «FIEENDEFly» TIL ØVING PÅ LUFTKAMP

På den store forsvarsmessen DSEI i London i september, sto en fullscale modell av Saab Gripen «aggressor» utstilt. Dette er i utgangspunktet en Gripen C som er strippet for offensive våpen-systemer, men som har de andre sensorene og egenskapene. I USA har de «Top Gun» skoler (kalles øvelse «Red Flag») der amerikanske og andre lands piloter øves i luftkamp. Det er viktig at «fiendeflyene» er av andre typer enn de som er i bruk til daglig. «Red Flag» øvelsene i USA er arenaene der pilotene får testet sine kunnskaper og får videreutdanning/erfaring i luftkamp. Saab håper at USA kjøper Gripen Aggressor som pilotene kan bryne seg på!

Einar Holst Clausen

SPENNENDE BOK FREMMEDLEGIONEN FRA 1831 TIL 2017

Forfatteren av boken, kaptein Knut Flovik Thoresen, er ingen nybegynner. Han har tidligere blant annet skrevet bøkene «Frontkjemperne på Balkan 1941-45», «En verden i flammer», «Soldat på Vestfronten», «Norske offiserer i Waffen SS» og Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste 1954-1990. Thoresen har deltagelse i flere internasjonale operasjoner bak seg, blant annet i Libanon, Bosnia, Kosovo og Afghanistan, i tillegg til arbeid som sivil observatør under konflikten i Ukraina.

Boken tar oss gjennom Fremmedlegionens etablering, æreskodeks og deltagelse i en rekke kriger og konflikter i alle verdenshjørner. I tillegg til flere illustrative bilder, får vi vite mye om det «indre liv» i Fremmedlegionen, om soldatene, befalet og karrieremulighetene. Flere nordmenn som har tjenestegjort der, har også fått plass i denne meget grundige og interessante boken om Fremmedlegionen. Kan trygt anbefales!

Boken er utgitt på forlaget Historie & Kultur ISBN 978-82-8323-014-7

Einar Holst Clausen

TIDENES ANNONSEFLAUSE PÅ VG-NETT!

Offisersbladet rakk å ta «print screen» fra VG-Nett sin side, før den ble korrigert. Dette må være tidenes største tabbe, hva angår reklame på forsiden!

Einar Holst Clausen

Fikk trene i rivningsklart kontorbygg

335 dager i året har de helt vanlige sivile jobber. De resterende 30 dagene gjør soldatene i innsatsstyrke Derby i Heimevernet blant annet dette.

Innsatsstyrke Derby fikk frie tøyler i et rivningsklart kontorbygg.

Her går man drastisk til verks.

TEKST: JONNY KARLSEN, FOTO: MARIUS KANIEWSKI

Flere av innsatsstyrkene til Heimevernet deltok nylig på Øvelse Hovedstad, deriblant Derby som er underlagt HV-02.

Derby er en av 11 innsatsstyrker i Heimevernet. Innsatsstyrkene utgjør spydspissen av kampkraften i Heimevernet, og består av personell som er spesielt utvalgt, utdannet og utrustet. Styrken kan hurtig mobiliseres og er en nasjonal ressurs. Innsatsstyrkene bidrar til nasjonal sikkerhet.

KRIGET I KONTORBYGG

Klokken 12.30 lørdag formiddag kom

oppdraget til Derby: Reis til Sinsenveien 47B. Huset er okkupert av fienden. Ta bygningen tilbake.

Flere timer senere var oppdraget utført. Det tar sin tid å rydde et sjuetasjers kontorbygg, rom for rom. Man vet aldri bak hvilken dør fienden lurte seg.

- Vi fikk melding om at det var veldig høy fiendtlig aktivitet ved dette objektet. Vi brukte ganske lang tid, har skutt mye og brukt mye ammunisjon. Men nå er bygningen ryddet for fiender, sa en relativt sliten sersjant Lars Widerøe, som er nestlagfører i et av innsatsstyrkelagene, rett etter at operasjonen var over.

- Vi har brutt ned dører, tatt etasje for etasje og det har vært harde kamper.

REALISTISK TRENING

Han er veldig glad for at de kan trene i store kontorbygg, som de gjorde denne lørdags formiddagen i Sinsenveien i Oslo.

- Vi er heldige som får trene i bygg som snart skal rives. Da får vi trent så realistisk som mulig. Det er veldig viktig for oss for at vi skal kunne fungere optimalt om det skulle bli bruk for oss i en ekte situasjon, fastslår Widerøe.

Nettopp dette er en av Heimevernets egenarter. Noen kjenner noen i det sivile livet,

FAKTA

FAKTA ØVELSE HOVEDSTAD 2017

- Øvelsen var i perioden 11. til 18. september.
- 3000 soldater og befal fra forskjellige deler av Forsvaret, de fleste fra HV-02 i Oslo og Akershus, deltok.
- Andre deltakere var HM Kongens Garde, Oslo garnisonsforvaltning, Kystvakta, Forsvarets sanitet, Nasjonal logistikkommando, Forsvarets militærpolitiavdeling, Cyberforsvaret, Politiet, Oslo kommune, Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Direktoratet for sivil beredskap og Sivildforsvaret.
- I en reell situasjon vil HV med stor sannsynlighet være de som møter en potensiell motstander først. Det skyldes den lokale tilstedeværelsen organisasjonen har over hele landet.
- Under øvelse Hovedstad ble det blant annet trent på det vi definerer som territorielle operasjoner; objektsikring, utrykning, overvåking og kontroll, samt bekjempningsoperasjoner.

HV-02:

- Territorielt ansvar: Oslo og Akershus
- Stab og oppsetningssted i Lutvann leir
- 28 HV-områder
- Innsatsstyrke Derby
- 46 fast ansatte
- Sjef er oberst Karl-Henrik Fossmann

som gir unike muligheter. Som for eksempel i dette tilfellet hvor man kan trene i et hus som likevel skal rives.

Øvelse Hovedstad var Heimevernets største øvelse på Østlandet i år. Om lag 3000 soldater, hovedsakelig fra Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02, deltok på øvelsen som varte fra 11. til 18. september. Men også soldater fra HV-01 (Østfold og Vestfold), HV-03 (Telemark og Buskerud) og HV-05 (Oppland og Hedmark) deltok, samt andre militære og sivile samarbeidspartnere.

FORNØYD SJEF

Sjef i HV-02, oberst Karl-Henrik Fossmann,

er meget tilfreds med hva hans soldater, både de som er i områdestrukturen og i innsatsstyrken, har fått til denne øvelsen.

- Jeg er veldig godt fornøyd, også med samarbeidet med de sivile og andre militære som deltok på øvelsen. Vi har nådd våre målsettinger med øvelsen, sier Fossmann, som samtidig erkjenner at det har vært noen utfordringer i løpet av uken.

- Men det er derfor vi øver, slik at vi blir kjent med hva vi kan bli bedre på i framtiden, fastslår sjef HV-02.

Redningsmenn ved 330 skvadronen på Sola
under utsjekksflyging.
Foto Olav Standal Forsvaret.

Pensjon

– din lønn i 20–30 år

I denne utgaven skal vi snakke litt om etterlattepensjon. I tillegg skal vi gi litt informasjon om nye samordningsregler for årskullene etter 1953 og som får virkning når man fyller 67 år. Disse er nå sendt ut på høring fra departementet. Informasjonen i denne artikkelen er i stor grad hentet fra SPK, KLP, departementet og NAVs hjemmesider.

AV FORHANDLINGSLEDERNE GRETHE BERGERSEN OG RAGNAR DAHL

Vi er glad for at befall tenker fremover og hva som skjer med den som sitter igjen etter at man er gått bort. Ragnar gikk gjennom denne øvelsen i 2015, da han sto i fare for å gå bort pga av KOLS. Heldigvis fikk han nye lunger, men effekten av den øvelsen, var at de som ektefeller kom nærmere hverandre. De skjønte at livet kan endres over natten og hvorfor skal ikke mennesker som er glad i hverandre sørge for at gjenlevende får minst mulig bekymringer?

Ragnar valgte å beskrive alt det han visste kona ville stille spørsmål om når han gikk bort – noe han var overbevist om at ville skje. Han oppga alle bankkonti, alle passord, alle forsikringsavtaler, konsekvenser av kollektive avtaler i BFO, herunder BFO-pakken og Hovedtariffavtalen. Han

holdt på i flere måneder med NAV og SPK for å finne ut hva kona ville sitte igjen med, dersom han gikk bort. Det eneste han ikke gjorde, var å skrive et testament - det skal han gjøre før nyttår og da skal han bruke medlemsfordelen i BFO med 15 timers gratis advokathjelp hos Normann & Co.

Nå har flere av pensjonistene anmodet om at vi skal ta for oss temaet etterlattepensjon. Det gjør vi så gjerne, da innsikt og åpenhet om disse forhold er avgjørende for de som sitter igjen. Ja, vi vil si det så klart at det er dårlig gjort ovenfor den du er glad i, om du ikke har forberedt situasjonen ifh til hva konsekvensene ved en plutselig eller forventet bortgang blir. Du bør gjøre de undersøkelserne allerede nå, du velger selv når du vil involvere den du bor sammen med.

BEGREPSAVKLARING NAV-SPK

Folketrygden (NAV) og Statens Pensjonskasse (SPK) bruker forskjellige begreper for dette med pensjon til den som sitter igjen, kort fortalt er fakta:

NAV sier at gjenlevendepensjon og overgangsstønad til gjenlevende er ytelser som skal bidra til å sikre ektefelle/samboer inntekt til livsopphold etter dødsfall.

SPK bruker begrepet etterlattepensjon og beskriver det slik: Ektefellepensjonen er en månedlig ytelse til gjenlevende ektefelle/registrert partner når den som er medlem hos oss dør.

Pensjonen utbetales som hovedregel frem til en måned etter at den gjenlevende har falt bort. Hovedregelen er at dersom du har rett til gjenlevende pensjon i NAV, har du også rett til etterlattepensjon (ektefellepensjon) i SPK dersom avdød var medlem i SPK. I SPK har ikke samboere rett til ektefellepensjon.

HVEM HAR RETT TIL EKTEFELLEPENSIJON I SPK

Du har rett til pensjon dersom ektefellen/registrert partner dør ett år eller mer etter ansettelsen i en stilling som ga rett til medlemskap i SPK. I prinsippet har du rett til ektefellepensjon straks du har giftet deg, men om en eller begge hadde kjent til en livstruende sykdom mv. må ekteskapet være inngått minst ett år før dødsfallet. Her er det også noen spesielle unntak, om du kommer i en slik situasjon kontakt SPK.

Du kan også ha rett til pensjon hvis ektefellen din har vært medlem i Statens pensjonskasse på et tidligere tidspunkt. Samboere har ikke rett til ektefellepensjon. I noen spesielle tilfeller kan man likevel ha rett på pensjon, selv om man ikke har vært gift ett år.

FRASKILTE KAN HA RETT TIL PENSJON

Dersom du er skilt fra avdøde må følgende være oppfylt:

- Avdøde må ha vært medlem i SPK før skilsmissen
- Ekteskapet må ha vart i minst 10 år
- Du må ha vært minst 45 år da dere ble skilt
- Du må ikke ha giftet deg på nytt før din tidligere ektefelle døde
- Du må ikke ha fraskrevet deg retten til ektefellepensjon

ANDRE FORHOLD

Det er noen tilleggsregler dersom avdøde ikke giftet seg på nytt eller at avdøde har vært gift flere ganger, herunder evt fordeling mellom disse. Eks: Avdøde har vært gift 2 ganger. Første kona var gift med avdøde i 20 år og den andre 5 år. Fordelingen blir som følger 20/25 deler til kone en og 5/20 deler til kone to. Dersom den første konen dør, har den andre rett på hele pensjonen.

Hva om jeg har vært gift med 2 personer, som dør og begge var medlem i SPK? Dersom du har rett til ektefellepensjon fra disse, kan ikke summen overstige ektefellepensjonen etter 30 års tjenestetid etter den ektefellen som hadde det høyeste pensjonsgrunnlaget. Det er også egne regler dersom du har fraskrevet deg ektefellepensjon. Har du en spesiell situasjon – kontakt SPK.

HVA HAR DU RETT PÅ I YTELSE FRA SPK?

SPK bruker 2 begreper og det er netto- og bruttoberegnet ektefellepensjon.

Bruttoberegnet ektefellepensjon utgjør 39.6 % av den avdødes pensjonsgrunnlag i SPK (eller med andre ord 60 % av den avdødes pensjon), denne er behovsprøvd/ikke behovsprøvd (se tabell nedenfor).

Pensjonsgrunnlag er den inntekt det er trekt pensjonsinnskudd av til SPK, hvilken stillingsprosent den avdøde hadde, samt hvor mange års opptjening i SPK – færre år enn 30 blir regulert ifh x/30 deler. For å få bruttoberegnet ektefelle pensjon fra SPK, må du søke gjenlevende pensjon fra NAV fordi ektefellepensjonen blir samordnet med andre ytelser fra folketrygden. Bruttoberegnet ektefellepensjon blir i en del tilfeller redusert i forhold til egen arbeidsinntekt og egen tjenstepensjon.

Nettoberegnet ektefellepensjon utgjør 9 % av pensjonsgrunnlaget til den avdøde. I denne ordningen er det ikke et krav om at du har søkt gjenlevendepensjon fra NAV da denne ektefellepensjonen ikke blir samordnet med den ytelsen du får fra NAV.

Tabellen viser hva slags etterlattepensjon du får fra SPK

Du ble medlem i SPK	Ektefellen født	Type ektefellepensjon
Etter 01.07.2000	Når som helst	9 % netto
Før 01.07.2000, men etter 01.10.1976	Etter 01.07.1950 Før 01.07.1950	9 % netto 39.6 % (brutto- behovsprøvd)
Mann - medlem før 01.10.1976	Før 01/01.1950 og gift før 01.02.2010	39.6 % (brutto- ikke behovsprøvd)
Kvinne - medlem før 01.10.1976	Før 01.01.1955 og gift før 01.02.2010	39.6 % (brutto- ikke behovsprøvd for tjenestetid etter 1994) 39.6 % (brutto- behovsprøvd for tjenestetid før 1994)

KAN EKTEFELLEPENSJONEN BLI REDUSERT?

Bruttoberegnet ektefellepensjon blir i en del tilfeller redusert i forhold til egen arbeidsinntekt og egen tjenstepensjon. Datoen 1.oktober 1976 er avgjørende for om ektefellepensjonen blir redusert som følge av egen arbeidsinntekt eller tjenstepensjon.

Ektefellepensjonen blir ikke redusert hvis:

- du er enke etter en mannlig arbeidstaker som var medlem i Statens pensjonskasse før 01.10.1976.
- du er enkemann etter en kvinnelig arbeidstaker som var medlem i Statens pensjonskasse før 01.10.1976. Det gjelder den delen av tjenestetiden som hun opptjente etter 31.12.1993.

- Unntak: Hvis avdøde ikke hadde tre års medlemstid før 01.10.1976 eller tre års sammenhengende medlemskap med start før 01.10.1976, blir ektefellepensjonen likevel redusert. (Det er slike regler som gjør det vanskelig å forstå pensjon, BFOs merknad)
- Disse reglene gjelder fra 01.02.2010 og har tilbakevirkende kraft fra 01.01.1994

Ektefellepensjonen blir redusert hvis:

- du er enke eller enkemann etter en arbeidstaker som ble medlem i Statens pensjonskasse 01.10.1976 eller senere.
- du er enkemann etter en kvinnelig arbeidstaker som ble

medlem i Statens pensjonskasse før 01.10.1976. Det gjelder den delen av tjenestetiden som hun opptjente før 01.01.1994.

Hvor mye blir ektefellepensjonen redusert med?

Hvis du har en årlig arbeidsinntekt som er høyere enn et halvt grunnbeløp (G) i folketrygden, (en G = kr 93 634,- justeres hvert år pr 1.mai), vil SPK redusere ektefellepensjonen med 40 prosent av beløpet som overstiger et halvt grunnbeløp (kr 46817,-). Du bør også være klar over at forventet arbeidsinntekt kan påvirke ektefellepensjonen frem til du er 67 år. Etter 67 år er det bare faktisk inntekt som påvirker pensjonen.

Både arbeidsinntekt og egen tjenestepensjon

Hvis du både har en årlig arbeidsinntekt som er høyere enn et halvt grunnbeløp, og en egen opptjent tjenestepensjon, gjør vi først fradrag for tjenestepensjonen og deretter for arbeidsinntekten.

Uføre eller egen pensjon

Hvis du har en egen uføre-, avtalefestet- (AFP) eller alderspensjon, vil dette påvirke ektefellepensjonen din. Ektefellepensjonen blir da ikke utbetalt med et større beløp enn at samlet pensjon utgjør 60 prosent av summen av din egen uføre- eller alderspensjon og den alderspensjonen din avdøde ektefelle hadde eller ville ha fått.

Barnepensjon

Barnepensjon for et barn er en månedlig ytelse og utgjør 15 prosent nettopensjon av pensjonsgrunnlaget til avdøde uavhengig om gjenlevende ektefelle får ektefellepensjon. Pensjonen utbetales til og med måneden barnet fyller 20 år. Når det er flere barn i familien, får hvert barn en barnepensjon som er 15 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Hvis du har rett til pensjon etter begge foreldrene dine, utbetaler vi to pensjoner. Det betyr 15 prosent av hvert av pensjonsgrunnlagene. Her som for annen pensjon blir pensjonen beregnet ifh til avdødes opptjeningstid. Mindre enn 30 års opptjening i SPK gir en avkortet barnepensjon.

Ytelse ved dødsfall

Hvis avdøde var alders- eller uførepensjonist, skal du som er gjenlevende ektefelle ha utbetalt to måneders pensjon utover døds måneden. Beløpet blir utbetalt uavhengig av om du har rett til ektefellepensjon eller ikke. Dersom det ikke er noen gjenlevende ektefelle, blir pensjonen utbetalt til boet en måned utover døds måneden.

Hvis avdøde fortsatt var i jobb i en stilling med rett til medlemskap i SPK, blir det utbetalt et skattefritt engangsbeløp som tilsvarer en måneds alderspensjon. Beløpet går til deg som er gjenlevende ektefelle, og det blir utbetalt uavhengig av om du har rett til ektefellepensjon eller ikke.

GJENLEVENDE PENSJON I NAV

Avdøde må som hovedregel ha vært medlem i folketrygden de siste 3 årene fram til dødsfallet. Du kan ha rett til gjenlevende pensjon, hvis:

- dere var gift på tidspunktet for dødsfallet og ekteskapet har vart i minst 5 år.
- dere var gift på tidspunktet for dødsfallet og dere har/har hatt felles barn.
- dere var samboere på tidspunktet for dødsfallet og har/har hatt felles barn.

- dere var samboere i mer enn 5 år på tidspunktet for dødsfallet og var tidligere gift med hverandre.
  - du var skilt fra avdøde og ikke har giftet deg på nytt. Da får du som hovedregel gjenlevendepensjon hvis din fraskilte ektefelle dør innen 5 år etter skilsmissen og ekteskapet varte i minst 25 år, eller minst 15 år hvis dere har barn sammen.
  - dere var tidligere samboere i minst 15 år og har/har hatt felles barn, og det er mindre enn 5 år siden dere flyttet fra hverandre. Antall år dere var samboere regnes fra barnet deres ble født.
- Det er også noen overgangsregler dersom dere ikke har vært gift i 5 år eller har/har hatt felles barn sammen. Vi vil beskrive gjenlevendepensjon og alle de forhold som NAV er ansvarlig for ifh til gjenlevendepensjon, levealdersjustering ved fylte 67 år og tiden etter 67 år i neste Offisersblad.

BEREGNING AV PENSJONEN

Din pensjon vil utgjøre siste pensjonsgivende månedslønn x 12, før du går av med pensjon (pensjonsgrunnlaget). Hvis du dør som pensjonist, regnes faktisk opptjeningstid i SPK, dersom du dør mens du er i stilling, regnes opptjeningstiden utfra antall år du kunne stått i arbeid, men ikke lenger enn aldersgrensen for stillingen. Unge mennesker som dør, kan altså ha full opptjeningstid. I nedenforstående eksempler, har vi kun tatt utgangspunkt i tjenestepensjonen, med henvisning til pensjon fra NAV (Grunn- og tilleggspensjon for avdøde). Denne skal samordnes med pensjonen fra SPK, mer om dette i neste pensjonsartikkel.

Eksempel 1: Avdelingsbefal – T-35

La oss si at du er født i 1985, er ble ansatt i forsvaret som 20-åring (2005) og ansatt som T-35 fra du var 24 år. Du giftet deg da du var 28 år (2013) og dør når du er 31 år (2016), ingen barn. Ditt pensjonsgrunnlag er kr 400 000.- Du vil kunne opparbeide deg til sammen 15 års opptjening i SPK. Som følge av at Forsvaret ikke har tatt hensyn til ditt nye tilsetningsforhold, vil det være en kamp om å få godkjent 30/30 deler, da SPK bruker aldersgrensen for T-60.

Din ektefelle vil få 9 % av kr 400 000,- x 15/30 = kr 18 000,- pr år i tillegg til den ytelsen du får fra folketrygden. Dersom ektefellen har egen normal inntekt vil som regel gjenlevendepensjon fra NAV bli redusert bort i egen lønn, men om avdøde hadde høyere lønn enn gjenlevende, vil det også bli en ytelse fra NAV.

Eksempel 2: Yrkesbefal – T-60 – 29 år – samboende

Du er født i 1977, samboer på 6-året, ingen barn. Fikk første lønn i Forsvaret som 20-åring (1997) yrkestilsatt som 24-åring (2001) og dør som 29-åring (2009). Ditt pensjonsgrunnlag på dødstidspunktet var kr 400 000,-. Din pensjonsopptjening vil beregnes som om du arbeidet frem til fylte 60 år, dvs. full opptjening i SPK.

Din samboer vil ikke få noen ytelse fra SPK. Dersom samboer har egen normal inntekt vil som regel evt. gjenlevendepensjon fra NAV bli redusert bort i egen lønn, men om avdøde hadde høyere lønn enn gjenlevende, vil de bli en ytelse fra NAV også. Hvert av barna vil få kr 60 000,- pr år frem til de fyller 20 år.

Eksempel 3: Yrkesbefal – T-60 – 29 år – gift

Samme eksempel som over, men du giftet deg da du var 25 år. Da du døde var du 29 år, med en total opptjeningstid på 9 år. Du kunne ha opparbeidet deg 40 års opptjening ved fylte 60 år. I SPK dette legges til grunn 30/30-deler og din ektefelle vil få netto pensjon fra SPK.

Din ektefelle vil få 9 % av kr 400 000,- x 30/30 = kr 36 000,- pr år. I tillegg bør hun søke om gjenlevendepensjon fra NAV. Dersom hun ikke har egen inntekt, har en lavere inntekt enn avdøde eller får et inntektsstap senere vil hun ha rett til en ytelse fra NAV.

Eksempel 4: Yrkesbefal – T-60 – 50 år gift

Du fikk din første lønn i Forsvaret juli 1987. Du ble yrkestilsatt i 1988, giftet deg i 1990 med en dame som er født i 1964. dere har 2 felles barn, hhv 10 og 15 år på dødstidspunktet. Du har 30 års opptjening i SPK. Ditt pensjonsgrunnlag er 600 000,-. Du dør når du er 50 år.

Din ektefelle vil få 9 % av kr 600 000,- x 30/30 = kr 54 000,- pr år. Ytelsen kommer i tillegg til evt ytelse fra NAV. Hvert av dine barn vil få kr 90 000,- pr år til de fyller 20 år.

Eksempel 5 Yrkesbefal – 65 år – gift

Du er født i 1951. Du fikk din første lønn i Forsvaret i 1971. Du giftet deg med en dame som ble født i 1949. 4 barn, alle over 20 år. Du har et pensjonsgrunnlag på kr 580 000,-. Din kone har en egen inntekt over 2 G. Som følge av at du ble medlem i SPK før 1/10-76, ektefellen er født før 1/1-1950 og dere giftet dere før 01.02-2010 blir det ingen reduksjon i ektefellepensjonen, på tross

av egen arbeidsinntekt. Pensjonen blir samordnet med pensjonen fra NAV. Ved fylte 67 år bortfaller ektefellepensjon og samordnet pensjon blir levealdersjustert.

Ektefellen vil få 39.6 % av 580 000,- x 30/30 = kr 229 680,-. Pensjonen blir ikke redusert som følge av egen inntekt eller pensjon, men skal samordnes med avdødes pensjon fra NAV. I Hovedsak kan du si at ektefellepensjonen i sum tilsvarer ca 60 % av avdødes pensjon.

SAMORDNINGSREGLER UT PÅ HØRING

Arbeids- og sosialdepartementet har sendt ut forslag til nye samordningsregler på høring. Nye regler er nødvendig for å kunne beregne alderspensjon for alle med offentlige tjenstepensjonsordninger som er født i 1954 og senere.

Garantien på 66 % fra SPK gjelder summen av pensjon fra SPK og NAV, før og etter levealdersjustering (avhengig av når du er født). Med andre ord, utbetalt alderspensjon fra de offentlige tjenstepensjonsordningene avhenger av hvor mye alderspensjon folketrygden betaler ut.

Samordningsreglene avgjør hvordan tjenstepensjonen påvirkes av utbetalingen fra folketrygden. I dag finnes det ikke regler for hvordan offentlig tjenstepensjon skal samordnes med ny folketrygd for de som er født etter 1954.

Kort om forslaget:

- Hovedprinsippene i dagens samordningsregelverk ligger fast.
- Forslaget innebærer at det vil være samordningsfordeler også i de nye reglene.
- Offentlig tjenstepensjon skal ved samordning levealdersjusteres på samme måte som ny folketrygd.
- For å sikre at samordningsfordelene bidrar til å løfte kompensasjonsnivået mest for personer med lavt pensjonsgrunnlag, foreslås det at et kronebeløp på 2,5 G også holdes utenom samordningen. Kronebeløpet tilsvarer et årlig beløp før levealdersjustering på i underkant av 0,2 G. 2 prosent av pensjonsbeholdningen i folketrygden skal holdes utenom samordningen.

Forslagene får full effekt for alle som er født i 1963 eller senere. For årskullene 1954–1962 vil effekten av de nye reglene gradvis fases inn.

Samordningsreglene må ses i sammenheng med arbeidet for å få på plass en ny offentlig tjenstepensjon. En ny offentlig tjenstepensjonsordning vil bety at mange av dem som omfattes av forslagene i høringsnotatet delvis også får beregnet sin pensjon etter nye regler.

Det er ventet at partene i Staten vil ta opp igjen, herunder slutføre prosessen om ny offentlig tjenstepensjon frem til neste sommer.

Ha en fin høst!

NESTE UTGAVE:

I neste utgave av Offisersbladet tar vi for oss gjenlevende pensjon fra NAV. Det er summen av det og det du får fra SPK som utgjør din etterlattepensjon. Vi vil eksemplifisere dette med aktuelle situasjoner. Send gjerne inn spørsmål og forslag til hva vi skal skrive om. Forslag sendes ragnar.dahl@bfo.no

Skulle gjerne tatt fire år til

Generalmajor Tor Rune Raabye er inne i sine siste måneder som heimevernssjef. Hadde han kunnet, ville han ha tatt fire år til.

Sjef HV sammen med sin NK, brigader Ivar Halset.

Generalmajor Tor Rune Raabye liker seg best ute i felt.

TEKST: STEIN CATO NYBAKKEN

FOTO: MIKKEL STRØM

- Men en ting er helt sikkert – jeg kommer ikke til å sitte i hornet på veggen å pipe om Heimevernet etter at jeg har gått av. Derfor kommer jeg heller ikke til å gi noen spesielle råd til min etterfølger. Har du ikke klart å påvirke mens du er i tjeneste, kan du la være, sier Raabye bestemt og med en vag hentydning til avgåtte generaler som med ujevne mellomrom figurerer på førstesidene.

POLITIKK

Generalmajoren og sjefen for Heimevernet er på oppløpssiden av sin militære karriere og som sjef for HV. I november takker han for seg. Da er det gått 36 år siden han ble uteksaminert fra befalsskolen for infanteriet. Senere ble det krigsskole, stabsskole og forsvarsstudier i både USA og Storbritannia.

Han har hatt ledende stillinger i forsvaret siden slutten av 80-tallet og kom fra jobben som nestkommanderende ved operasjonsavdelingen i Forsvarsstaben da han tiltrådte som Generalinspektør for Heimevernet i 2013. Nå, fire år etter, har han endret tittel til Sjef HV og kan se tilbake på en arbeidskrevende periode med en ny langtidsmelding for Forsvaret og en Landmaktutredning som legges fram senere i høst. Det vil bli endringer - noen hilser han velkommen, men ikke alle. Imidlertid ønsker han ikke å utdype spørsmålet nærmere. Politikk får andre ta seg av.

Ikledd arbeidsuniform tar han hjertelig imot oss mot slutten av en intens kontor- og møtedag på Terningmoen. Når generalen skal snakke om HV, gjør han det med en autentisk og gestikulerende iver.

Han har dertil fremskyndet intervjuavtalen med et par timer slik at han får tatt seg en treningsøkt før det blir for sent på kvelden.

- Nei, jeg ønsker ikke å blande meg inn i politiske spørsmål. Det er Stortinget som bestemmer hva slags forsvar vi skal ha. Jeg må selvfølgelig forholde meg lojalt til det som blir bestemt, sier Raabye. Derimot snakker han gjerne om organisasjonen han har ledet de siste årene.

OVERRASKET

- Du må huske på at da jeg kom inn i HV var jo jeg en ihuga hæroffiser, med all min erfaring fra Hæren. Så jeg må jo ærlig innrømme at jeg visste alt for lite om Heimevernet før jeg startet, men det gjorde at jeg kom inn i jobben med et relativt åpent sinn. Jeg hadde hverken store forventninger eller store fordommer til HV, men det som overrasket meg først var engasjementet og interessen alle viste for det de holdt på med, sier Raabye og sikter til alle fra HV-soldaten, befalet, område- og opp til distriktstabene. Der nest ble han overrasket over kompetansen i Heimevernsstaben.

- Det er utrolig hvor effektivt en liten stab som vår kan jobbe så lenge den blir ledet av en kompetent stabssjef. Så skal det nevnes at jeg valgte han sjøl og brigader Ivar Halset har levert så det holder, smiler Raabye.

- Jeg oppdaget tidlig at dette var en organisasjon som var sulteføret på anerkjennelse, på materiell og på profilering, sier han. Derfor ble en av hans første prioriteringer etter at han tiltrådte som sjef å løfte frem kommunikasjonsbiten i HV.

- Min kommunikasjonssjef den gang,

Nils Arne Skaret, heiv seg over oppgaven. Heimevernet må vise seg fram og vi må vise oss fram ærlig. Det er slett ikke alt i HV som er perfekt. Ikke alle soldater synes det er morsomt å være på øvelse, så vi har våre fallgruver og utfordringer som alle andre, sier han. Selv tok han utfordringen om jevnlig oppdateringer på Facebook på strak arm. Det har gjort han til en av de mest synlige lederne i Forsvaret.

- Vi oppdaget fort at sosiale medier var en bra kanal for å profilere Heimevernet. Jeg gikk inn i det med en offensiv holdning og etter tre år og ni måneders bruk har jeg kun fått to kommentarer jeg har måttet slette. Saklighetsnivået i kommentarfeltet har vært høyt og jeg har latt kommentarer stå selv om jeg ikke nødvendigvis har vært enig i alt. For meg har dette vært en kanal der jeg kan snakke om Heimevernet og min jobb. Jeg skriver ikke om andre forsvarsgrener eller uttaler meg om kontroversielle politiske vedtak, sier han. Tilbakemeldingene fra distriktene har også vært gode på at sjefen er synlig på Facebook og Instagram.

- Også mine sjefers nikket bifallende til det og jeg tror nok de skulle ønske at flere gjorde det samme. Men det har de ikke gjort. De ønsker vel ikke å være nummer 2, smiler han.

BEREDSKAPSKLAR

En annen prioritet var å sørge for at Heimevernet ble beredskapsklar og at hele organisasjonen fokuserte på å bringe inn alle ingrediensene som gjør HV klare om situasjonen skulle kreve det.

- Det har vært min bibel hele veien. Vi må kunne løse de oppdragene vi er satt til

å gjøre innenfor tidsfristen. Derfor måtte vi jobbe med materielltilførsel, hvordan vi øver, omvæpning til HK-416 og logistikk-løsninger. Nå er mye av dette på plass og både staben her og FLO (Forsvarets logistikkorganisasjon) har lagt ned en formidabel innsats for å få det til, men tok altså litt tid før vi kom dit vi er i dag. Ser vi på 2017 isolert sett er HV styrket økonomisk og det er satt av betydelige midler for å bygge opp igjen grunnmuren vår. Det synes jeg er bra, sier han.

- Sjøheimevernet legges ned og områdestrukturen skal reduseres med 7.000 soldater. Hva er dine tanker rundt det?

- Det smerter jo og derfor har det også vært to høringer på Stortinget om dette. Det er spesielt vanskelig i forhold til oppdragsløsningen vår når fremtidsstudien, som ble lagt fram før fagmilitært råd og langtidsplanen, viste at tallet på rundt 45.000 soldater pluss et sjøheimevern var riktig i forhold til oppdragsmengden til Heimevernet. Så mente forsvarssjefen at andre kapasiteter kunne ta seg av overvåkingen av kystsonen og det må jeg selvfølgelig akseptere, sier Raabye.

ENGASJEMENTET

Konklusjonene i langtidsplanen, og det som foreløpig er kommet ut om landmaktutredningen har vekket kampviljen i store deler av folket. Interessegrupper på sosiale medier, politikere og stortingsrepresentanter har kappes om å ta Heimevernet i forsvar. Det er skrevet metervis med leserinnlegg som viser en bekymring for HVs fremtid.

- Engasjementet i befolkningen overrasker meg egentlig ikke. Vi er rundt 41.000 og alle disse har familie og en omgangskrets. Det er ikke til å unngå at det blir snakket om Heimevernet. Hver eneste norske

ordfører vet at han har en heimvernskapasitet som er trent, organisert og ledet til å reagere raskt også i en samfunnskrise. Oppropet fra nær 90 norske ordførere er et uttrykk for sivilbefolkningens bekymring for denne delen av Forsvaret. Jeg pleier å si at det stedet der sivilsamfunnet og forsvarsmakten møtes i praksis, er i Heimevernet, sier han.

Tor Rune Raabye er forsiktig med å uttale seg om hvilke forventninger han har til konklusjonene i landmaktutredningen, men noe kan han likevel si.

- Jeg blir overrasket om volumet til Heimevernet reduseres mer enn en det langtidsplanen legger opp til (38.000 soldater). Da vil vår evne til å løse de oppdragene vi er pålagt bli enda svakere. Jeg har også en forventning til at Heimevernet får sin berettede del av investeringsmidlene som er satt av til landmakten. Da bør enkelte deler av HV få noen flere våpenkapasiteter enn det de har i dag. Det er et behov for enkelte styrker å kunne beskytte seg mot lavtflygende fly og UAVer eller droner. Det er også behov for våpen som for eksempel kan ta ut stridsvogner, sier han.

MØTE SOLDATER

Om ikke lenge blir Tor Rune Raabye sivil. Selv mener han de siste fire årene har vært en unik reise med erfaringer han tar med seg videre inn i det sivile.

- Vi er utdannet til å lede. Det å ha fått lede en slik organisasjon har vært et privilegium og jeg svært glad for at jeg ikke fikk noen andre alternativer. Hadde jeg kunnet ville jeg ha tatt fire år til, sier Raabye. Han er også opptatt av at det han overleverer til ny sjef skal være bedre enn det han tok over.

- Jeg håper jeg har bidratt til å drive Heimevernet fremover, sier han.

Som sjef har han hatt mer enn 200 reisedøgn i året og så fort det har vært et hull i kalenderen, har han ønsket seg ut til øvelser og besøke avdelinger. Han sier tiden i HV har innfridd forventningene han hadde, men at det også har vært noen skuffelser. Raabye beklager at det fremdeles finnes fordommer mot Heimevernet. Ikke minst innad i Forsvaret.

- Jeg får et inntrykk av at mellomsjiktet av offiserer i forsvar har en oppfatning av HV som baserer seg på mangel på kunnskap. Det skaper bevisstløse fordommer for de aner hva de snakker om. Det virker også som at disse tror så fort en kompetent offiser tar på seg HV-merket, så er han inkompetent. Den dyrkingen av fordommer er ikke bra når det er Forsvaret som helhet som skal fungere. Derfor er jeg glad for at det sakte men sikkert er flere svært dyktige offiserer som søker seg til Heimevernet. Da må vi ha gjort noe riktig når vi tiltrekker oss oppegående og flinke offiserer.

Han trekker frem en historie fra en nær kollega som skulle begynne i HV. Da datteren spurte - Pappa, hva er Heimevernet?, svarte han: - Det er dit elefanter drar for å dø.

- Noen måneder senere måtte han innrømme hvor feil han hadde tatt, sier Raabye.

Når han nå går av kan det brått bli stille og foreløpig holder Raabye kortene tett til brystet om hva han skal gjøre etter at militærkarrieren er over.

- Jeg kommer til å gå over i privat næring og jeg har allerede begynt å få noen tilbud, men jeg er usikker på om jeg skal gå for en fast ansettelse eller om jeg skal drive på selvstendig basis. Det får tiden vise. Det kan jo hende jeg får et tilbud jeg ikke kan si nei til, smiler Raabye.

Militært NM

Fly-trekamp 2017

VINNERE:

PISTOL – BESTE KVINNE OG MANN

Maria Nossum/Jostein Kråkemo

SVØMMING – BESTE KVINNE OG MANN

Eirin Røen/Marius Dreyer

ESCAPE – BESTE KVINNE OG MANN

Margrete Matre/Glenn Müller

KVINNER K2 (-34 ÅR)

1. Renate L. Eensen/2. Idun Assev/3. Eirin Røen

MENN M1 (VPL)

1. Martin Kverkild/2. Thomas Arntzen/3. William T. Hagen

MENN M2 (-34 ÅR)

1. Frank Sandberg/2. Glenn Müller/3. Joachim S. Eide

MENN M3 (35-42 ÅR)

1. Kristian Berg

MENN M4 (43-49 ÅR)

1. Bjørn Henrik Sævik/2. Rune Syvertsen/3. Øystein Sæther

MENN M5 (50-54 ÅR)

1. Frode Andre Evensen

MENN M1 (VPL)

1. Martin Kverkild

NORGESMESTERSKAP F3K INDIVIDUELL KVINNER

1. Renate Evensen/2. Idun Assev/3. Eirin Røen

NORGESMESTERSKAP F3K INDIVIDUELL MENN

1. Frank Sandberg/2. Glenn Müller/3. Joachim Eide

VINNER MIXALG

Sverige 4 Flanker

NORGESMESTERSKAP F3K

LAG KVINNER

1. LKSK kull 67 Sayonara/2. LKSK kull 68/3. 133LV Andøya Flystasjon

NORGESMESTERSKAP F3K

LAG HERRER

1. Forsvarsmateriell/luftkapasiteter/2. LKSK Kull 66 Dynastiet/3. 132 Lv. Kull 65 luftvern

AV DORTE STORIHLE ØDEGÅRD/BFO

Årets Fly-trekamp gikk av stabelen helgen 21.-24. september på Luftkrigsskolen i Trondheim. Dette er et mesterskap som bygger opp om Luftforsvarets historie og tradisjon i aller høyeste grad. I år var det rekordmange deltagere med hele 126 påmeldte og spennet mellom deltagerne var vidt. Her var det alt fra landslagsutøvere til deltagere som aldri har prøvd øvelsene på forhånd! Til tross for at dette er et Norgesmesterskap fikk vi i år også besøk av en livlig svensk delegasjon som ønsket å konkurrere både med og mot oss.

Selve konkurransen startet fredag med første gren som var pistolskyting på Jonsvatnet skytebane. Her viste BFO sitt ansikt og støttet deltagerne med energipåfyll i form av frukt, boller og energibarar, noe som skapte stor glede hos alle fremmøtte. Etter pistolskyting gikk veien mot Pirbadet og gjennomføring av gren nummer to, nemlig svømmehinderbane. Også inne i svømmehallen stilte BFO opp med ekstra energipåfyll, til glede for slitne svømmere.

Lørdagen startet brutalt med hinderbane som er en del av tredje gren «Escape». 13 hinder skulle forseres på kortest mulig tid, og vinnertidene snek seg ned mot halvannet minutt. Dette ble med andre ord en krevende start på morgenen. Etter at deltagerne hadde fått igjen pusten bar det videre med buss ut i en av Trondheims skoger. Som andre del av «Escape» skulle deltagerne orientere seg til mesterskapets siste målgang. Her var det dessverre ingen smilende BFO-fjes å se, men med strålende sol og knallblå himmel var dette et fint plaster på såret.

Tradisjonen tro ble hele mesterskapet avsluttet med premiering av årets militære norgesmestere, en uforglemmelig mesterskapsmiddag og en heidundrende fest resten av kvelden.

Søndagen reiste deltagerne hjem nokså slitne, men de fleste med et smil om munnen. Luftkrigsskolen, som arrangør, var strålende fornøyd med årets deltagelse og de prestasjonene som ble vist. Ikke minst ble det satt pris på den upåklagelige idrettsånden blant både deltagere og supportere. Nå ser vi alle frem til neste år med nytt mesterskap, forhåpentligvis med like stort engasjement og enda flere deltakere!

BAE SYSTEMS UTVIKLER UBEMANNET KJØRETØY UGV

BAE Systems har gitt detaljer om sin nye UGV (unmanned ground vehicle) til Jane's. Denne UGV'en skal kunne utfylle en rekke roller, slik som rekognosering, evakuering av sårede, områdenektelse og

EOD-oppgaver. Den har et modulært system med «rails», som gjør det enkelt å montere/demontere modulene. UGV'en får navnet «Ironclad».

«Ironclad» er ekstra pansret, for å kunne motstå mindre eksplosjoner og beskytning av småkaliber våpen. UGV'en kommer i to konfigurasjoner, der den minste er en «twin-tracked» plattform med vekt 200 kg, som kan bære 250 kg. Den har fått en smal konstruksjon, for å kunne operere i urbane omgivelser, og øke fremkommelighet gjennom trange adkomststeder.

Oversatt fra Jane's 360 omtale

Einar Holst Clausen

MARKERING AV 450-ÅRS JUBILEUM FOR FESTNINGSBYEN FREDRIKSTAD

I september markerte plankebyen og festningsbyen Fredrikstad sin 450-årige historie. Oberst og kommandant på festningen, Dag Strømsæther, invitererte til militærhistorisk foredrag og utstilling i Gamlebyen i Fredrikstad. Den tidligere sjefen for Østfold regiment (nedlagt 2002) var en av tre foredragsholdere som ledet besøkende gjennom den militære historien i Fredrikstad. I motsetning til for eksempel Fredriksten festning i Halden, som var reist som et forsvar mot svenskene, var festningen i Gamlebyen en forsyningsby der blant annet båter kunne legges til, sier Strømsæther.

Foto: Brigader Ole-Asbjørn Fauske

DET FLAGGES TIL SJØS!

Kom over denne varianten på Sørlandet i august. Kan noen sjøkyndige forklare hva og hvorfor??

Einar Holst Clausen

KONGSBERG SIGNERER RAMMEAVTALE FOR VEDLIKEHOLD AV SEA KING

Kongsberg Defence Systems (KONGSBERG) har signert en rammeavtale med Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) for vedlikehold av girbokser for de norske Sea King-

helikoptrene. Avtalen dekker til og med år 2020 som basis, med mulighet for inntil tre års ytterligere forlengelse. Rammeavtalen har et potensial på inntil NOK 300 millioner.

- Rammeavtalen sikrer at de norske Sea King-helikoptrene holdes i drift til de nye AW101 redningshelikoptrene er fullt operative, og gir samtidig viktig kontinuitet til KONGSBERG i en periode hvor organisasjonen bygges opp til å vedlikeholde girbokser til helikoptrene NH-90 og AW101, sier Terje Bråthen, Divisjonsdirektør Aerostructures i Kongsberg Defence Systems.

Fra pressemelding:
Einar Holst Clausen

KYSTVAKTA ER ALLTID PÅ PLESS!

Under et opphold på hytte med venner i Grimstodområdet i august, kunne redaktøren konstatere at Kystvakta er på plass inne i fjordtarmene på sørlandet.

Einar Holst Clausen

BRONSESKULPTUR AV SPITFIRE MED PILOT OG SKVADRONSHUND

Den etablerte billedhuggeren og skulptøren Bjørn Sørvang Hansen, har laget en rekke bronseskulpturer som står rundt om i landet vårt. Den mest omtalte er kanskje den av Tom Lund som står utenfor Åråsen stadion, og som fikk kuttet hodet av en Vålerenga-supporter for noen år siden.

Sørvang Hansen er opptatt av våre krigshelter, spesielt våre piloter. Derfor bestemte han seg for å hedre den nå avdøde krigshelten og Spitfirepiloten Wilhelm Mohr, med en bronseskulptur, som viser Spitfire og pilot sammen med skvadronens hund. Bronseavstøpningen er litt større enn scala 1:24 og veier godt over 10 kg. I følge Sørvang Hansen er dette et nitidig arbeid, der skulpturen først lages i gips, etter å ha brukt en Airfix plastmodell 1:72 for å få detaljene riktig. Så lages støpeformen, før selve bronseavstøpningen. Til slutt kommer finslippingen og den siste finish.

Skulpturen ble solgt til en entusiast før den var ferdig, og som Sørvang Hansen sier, jeg lager gjerne flere! Hans drøm er å få i oppdrag å lage denne bronseskulpturen i større utgave kanskje med et vingespenn på to meter. Kanskje en idé for veteranflymiljøer eller flymuseer i Norge eller i utlandet? Offisersbladet fikk anledning til å vise frem skulpturen til Wilhelm Mohrs sønn Conrad Mohr, som ble imponert over kunstverket.

Einar Holst Clausen

Sørvang Hansen og skulptur i gips.

Conrad med bronseskulpturen av Spitfire.

PATRIA OVERTAR VEDLIKEHOLDET PÅ FORSVARETS BELL HELIKOPTRE

Patria Helicopters AB vant anbudskonkurransen og signerte kontrakt med Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO), og skal nå ha vedlikeholdet på våre Bell 412 helikoptre. Kon-

trakten er på fire år, med opsjon på ytterligere tre år. Kontrakten har en verdi på nærmere 70 millioner kroner. Vedlikeholdsbasen til Patria Helicopters AB, ligger på Arlanda. Patria er også tungt inne i NAMMO. Oversatt fra en pressemelding fra Patria.

Spørsmål fra redaksjonen; Har vi ikke bruk for Forsvarets egne teknikere/mekanikere lenger? Er årsaken til utsetting av slikt vedlikehold at vi har få teknikere/mekanikere? Er dette et ledd i personellreduksjonene som presses frem? Hvorfor konkurranseutsetter FD sitt eget AIM Norway? Hva med beredskapen, når flere av våre Bell 412 er i Sverige på vedlikehold?

RUSSLAND OPPDATERER SINE T-80 OG T-90 STRIDSVOGNER

Det Russiske forsvarsdepartementet forbereder og tester nå en større oppgradering av sine T-80 (til T-80BVM) og T-90 (til T-90M MBT), basert på blant annet erfaringene fra bruken av disse stridsvognene i kamphandlinger i Syria. Disse oppgraderingene vil ha en kostnadsramme på over 24 milliarder rubler, tilsvarende 417 millioner dollar. Når det gjelder oppgraderinger til T-80BVM, så vil den få Sosna-U flerkanales siktesystem, laser avstandsmåler, termisk sikte og automatisk målfølgning, samt lavere drivstoff-forbruk. T-80 BVM vil også kunne operere i temperaturer ned mot minus 50 grader Celcius.

Vekten på en stridsklar T-80BVM er redusert til 46 tonn, og har et mannskap på tre. Kanonen er en 125 mm 2A46M1, og vogna har med seg 45 skudd/granater. Videre har den et 7.62 mm PKT koaksialt maskingevær og 1.250 skudd til denne. På tårnet sitter en 12.7 mm NSVT, med 300 skudd lagret.

Oversatt fra Janes Defence 360

Einar Holst Clausen

Flyshow og flydag er luftsport

Denne sommeren og høsten, er det avviklet en rekke flydager og «Airshow» rundt om i landet. I mai åpnet Kjeller årets sesong med ca 20.000 tilskuere på Kjeller Flydag, den 29. i rekken. I juni kom Sola Airshow med over 33.000 tilskuere, der også Stavanger lufthavn feiret sin 80-års dag. Andøya flystasjon hadde også feiring av 60-års dagen med et stort «Airshow» i juni (Offisersbladet hadde dessverre ikke anledning til å være der). Notodden flyplass var sistemann ut med et meget vellykket «Telemark Airshow», med ny publikumsrekord – 12.000 tilskuere.

Notodden

Strålende flyshow på Notodden flyplass, og ny publikumsrekord med over 12.000 tilskuere. Tommy Steine var hoved-speaker.

AV EINAR HOLST CLAUSEN

Slike flydager og «Airshow» tiltrekker seg store tilskuerskarer, og er en fantastisk arena for store og små entusiaster og nysgjerrige fra alle samfunnslag. Det er også en fin arena for rekruttering av potensielle piloter til sivil luftfart og til Forsvaret. Ikke minst er dette bevaring og bevisstgjøring av luftfartshistorie og Luftforsvarets historie. Tendensen i dag er imidlertid at Luftforsvaret i stadig mindre grad kan bidra med flyging på slike arrangement, sikkert grunnet økonomi.

Godt er det da at mange stiller opp frivillig med dugnadsarbeid under slike arrangement, ikke minst superentusiastene som står bak planlegging og gjennomføring! Flere av dem er tidligere og nåværende flygere i Forsvaret. Veteranflygruppa på Kjeller flyplass er et godt eksempel på dette, i tillegg til blant andre «Dakota Norge», «Norwegian Spitfire Foundation», «Russian Warbirds», «Warbirds of Norway» og «Flyvåpnets Historiske Skvadron». Alle entusiaster som legger ned både penger og haugevis med arbeidstimer på denne ivaretagelsen av historie, men selvfølgelig også fordi de synes dette er fryktelig morsomt!

Her er en samling bilder fra Kjeller, Sola og Notodden.

og flyhistorie!

Akrobatikk i lav høyde, med stor fart og røyk, fasinere publikum.

Det franske Broussard ble bl. annet brukt til personell- og materielltransport under 2. verdenskrig.

To norske Harvard treningsfly fra tidlig etterkrigstid i flott formasjon.

Russian Warbirds fra Geiteryggen stilte med sin nye «trainer» L-29 fra kald krigs perioden.

Viet Nam veteranen Bell Huey UH-1, eiet av Stig Bakke fra Stavanger.

Den russiske saktegående og brummende Antonov An-2 under landing.

Harvarden på Kjeller. Den ble blant annet brukt for å trene piloter som senere skulle fly Spitfire.

Kjeller

Historiske kjøretøy er det alltid mange av på Kjeller under flydagen.

Historiske Harvard og Norseman Mk VI.

Fantastisk oppvisning av det verdenskjente italienske Frecce Tricolore!

BFOs egen Daghavende Offiser hadde full kontroll.

Gutta fra «Yellow Sparrows». De fløy senere på dagen, en fin oppvisning med sine gule skolefly Saab Safari.

Russisk trainer YAK-52 eiet av Russian Warbirds på Geiteryggen.

En av få flygende i verden i dag, den tyske svært saktegående Fiesler Storch.

Catalinaen eskorteres av en Spitfire.

Åpning av F-35 vedlikeholds- hallen på Ørland

Onsdag den 30. august ble den nye Vedlikeholdshallen for F-35 åpnet på Ørland. Dette er en milepæl i prosjektet, og det var viktig for «First Aircraft Arrival» at dette ble ferdig i tide.

FMIN klippet snoren under åpningen.

Av JAN TORE GARSEG/BFO FRITV ØRLAND

Det var et stort oppmøte fra både sivile og militære for å delta på seremonien. Forsvarsministeren møtte opp med sin statsråd, Øistein Bø. Forsvarsstaben var til stede med Elisabeth Natvig, Luftforsvarsstaben med stabssjef Aage Longva, i tillegg til leder for F-35 prosjektet Morten Klever og Direktør for Forsvarsbygg Svein Thoresen. Ordførerne for Bjugn og Ørland var selvfølgelig også på plass, sammen med ledelsen for 132. luftving.

Det hele startet med taler fra forsvars-

ministeren, forsvarsstaben, forsvarsbygg og ordføreren for Ørland, før den seremonielle handlingen ved å klippe snoren ble utført. Etter snorklippingen, var det satt av tid til litt mingling i Vedlikeholdshallen, der det ble gitt anledning til å spørre medarbeidere i Forsvarsbygg som hadde vært med på prosjektet, som for anledningen var iført gule vester. Deretter førte veien videre til kantinen til arbeiderne for en ny tale og kake-spising. Etter arbeiderne var det forsvarsbygg som sto for tur, og der ble det også servert kake. Forsvarsministeren og direktøren for Forsvarsbygg holdt hver sin tale, og det

ble igjen gitt mye skryt til prosjektet, og hvordan alt var blitt gjennomført, før det også her ble servert kake.

På spørsmål til FMIN fra Offisersbladets utsendte, om ressursbruken i dette prosjektet i forhold til prioriteringen av andre avdelinger på Ørland (les: manglende økonomi og prioritering), svarte FMIN unnvikende på dette. Det samme skjedde med spørsmålet som antydte Forsvarsbyggs manglende vedlikehold og nybygging av boliger/kvarter for ansatte bosatt innenfor og utenfor hovedflystasjonen.

BOKA «SJØMILITÆR KOMPETANSE OG LEDERUTVIKLING I 200 ÅR»

I forbindelse med 200-års jubileet til Sjøkrigsskolen (omtalt i utgave 4/2017), så er nå praktverket av en bok ute på Bodoni Forlag. Redaktørene Bjørn Tøresen og Roald Gjelsten, har koordinert og sydd sammen bidragene til 30 andre forfattere. Alle med stor kunnskap om Sjøkrigsskolen og Sjøforsvaret, noe som gjør denne boka til en historisk reise gjennom så vel Sjøkrigsskolens- og Sjøforsvarets historie – reneste oppslagsverket.

HKH Kronprins Haakon sier i sin hilsen til Sjøkrigsskolen at han satte stor pris på sin tid i Marinen og på Sjøkrigsskolen i perioden 1992-96, og påfølgende tjeneste på MTB. HKH Kronprins Haakon gratulerer med jubileet, og ønsker lykke til med det viktige arbeidet for land og folk!

Den rikt illustrerte boka belyser på en utmerket måte Sjøkrigsskolens betydning i et sjømilitært, maritimt og samfunnsmessig perspektiv – før og nå. Boka er delt inn i fem hovedkapitler. Del I beskriver Sjøkrigsskolens røtter og hvilke oppgaver kadettene er blitt utdannet og trent i, for å kunne virke som offiserer. Del II omhandler Sjøkrigsskolen som arena for sjømilitær profesjonsutdanning, der teori og praksis går hånd i hånd. Del III handler om marineoffiseren som yrkesutøver, sjømann, navigatør, fagmann og kriger, diplomat og stasbyråkrat. Del IV tar utgangspunkt i at utvikling og endrede rammer, skaper nye utfordringer, men også nye muligheter. Del V omhandler Sjøkrigsskolens og Sjøforsvarets utfordringer i jubileumsåret. Redaktørene har også skrevet en epilog, der de drøfter Sjøkrigsskolens betydning i et historisk og aktuelt perspektiv, som de selv sier det.

Boken på 512 sider, bør være et «must» for alle i mørke blått, men også for alle historisk interesserte. ISBN 978-82-7128-925-6

Einar Holst Clausen

BOKA «DE SOM IKKE SVIKTET»

Dette er ikke nok en krigshistorisk bok fra okkupasjonstiden 1940-45, men en litt annerledes fortelling og personskildring av en rekke enkeltpersoner og krigshelter, som gjorde en spesiell innsats under andre verdenskrig. Her får du vite mer om enkeltpersonene og deres heltemot, samtidig som du får en god porsjon norsk krigshistorie (1940-45) som bonus. Noen som er omtalt er Jan Baalsrud, Birger Eriksen, Nordahl Grieg, Svein Heglund, Wilhelm Mohr, Gunnar

Sønsteby og Odd I. Willoch. Boka har også rikelig med bilder, noe som gjør den lettlest og interessant.

Boka er skrevet av forlegger, journalist og forfatter Morten Malmø, og gis ut på Forlaget Historie & Kultur ISBN: 978-82-8323-015-4

Einar Holst Clausen

BOKA «AG3 – TROFAST TJENER I FORSVARET GJENNOM FEMTI ÅR»

Askild Antonsen har her skrevet et godt stykke våpenhistorie i Forsvaret! Dette er boken der du får vite alt om vår gode gamle AG3. Våpnet som de fleste av oss kunne adskille og sammensette i halvsøvn og/eller i bekmørket! Her får vi historien helt fra utviklingen av geværet på 60-tallet, Norges forhandlinger med Tyskland, Heckler & Koch og Kongsberg Våpenfabrikk, samt innkjøpene til Forsvaret fra 1967 og til nyere tid. Men også senere viderutviklede utgaver og

bruken av AG3 i Forsvaret. Boka vil glede alle fra børsemakere til enkle brukere. Et hyggelig gjensyn med en gammel sliter. Boka er rene oppslagsverket, og er rikelig illustrert med bilder og tegninger. Dette er anbefalt lesning.

Utgiver er Hanevik Våpen v/Karl Erik Hanevik ISBN 978-82-993143-4-3

Einar Holst Clausen

Fremtidens overvåking

EINAR HOLST CLAUSEN FOTO: NORTHROP GRUMMAN

Northrop Grumman leverte de to første operative MQ-4C Triton overvåkningsdronene til U.S. Navy tidligere i år. De skal etter planen deployeres i Guam tidlig i 2018. Triton vil gi U.S. Navy en betydelig utvidet kapasitet til maritim overvåkning og situasjonsforståelse, ved å kunne tilby 24 timers kontinuerlig overvåkning. Triton vil løse et bredt spekter av oppgaver, inkludert maritim ISR, SIGINT, søk og redning, samt å fungere som kommunikasjonsrele.

Det operative hovedkvarteret for de nye Triton dronene – hvor pilotene og systemoperatørene sitter – ligger ved flybasen til U.S. Navy i Jacksonville, Florida, mens vedlikehold skal skje i Point Mugu i California. U.S. Navy har bestilt 68 Triton droner og foreløpig har Northrop Grumman fullført den første “Low Rate Initial Production (LRIP)” kontrakten for 6 systemer.

FAKTA

Primærfunksjon: Maritim ISR
Produsent: Northrop Grumman
Motor: Rolls-Royce AE3007H
Utholdenhet: opptil 24 timer
Lengde: 47.6 fot (14.5 meter)
Vingespenn: 130.9 fot (39.9 meter)
Høyde: 15.4 fot (4.7 meter)
Weight: Maks take-off vekt: 14,6 tonn
Hastighet: 320 knots (ca 575 km/t)
Maks flyhøyde: ~55,000 fot
Range: 15,186.4 km
Crew: 4 per bakkestasjon (“Flyger”, Taktisk koordinator, 2 Systemoperatører)

EQUIPPING THE MODERN WARFIGHTER

HIGH PRECISION OVER LONG DISTANCES

The 155 mm High Explosive Extended Range (HE-ER) can be fired more than 40 km from a K-9 L52 gun. Low round to round dispersion, combined with an enhanced blast and fragmentation effect, optimizes the impact on semi-hard targets at long firing ranges. The round is designed to defeat light armor and soft targets, and for increased flexibility incorporates an interchangeable base bleed and hollow base. Nammo's 155 mm HE-ER ammunition is designed to significantly strengthen the effect of the artillery.

Nammo

SECURING THE FUTURE

THE WALL

AM. THRILLER/KRIGSFILM

REGI: DOUG LIMAN

MED: AARON TAYLOR-JOHNSON, JOHN CENA, LAITH NAKLI

FORMAT: DVD

SPILLETID: 1 TIME 29 MIN

Av Nils Vermund Gjerstad

SPENNENDE OM SNIKSKYTTERE

I motsetning til Clint Eastwoods storslåtte «American sniper» fra 2014, er «The Wall» et kammerspill om snikskyttere i Irak-krigen.

Krigsfilmer trenger ikke å ha store budsjett for å bli drivende og intense. The Wall handler om amerikanske snikskyttere i Irak-krigen. Filmskaper Doug Liman er mest kjent for å stå bak regien på den «The Bourne Identity» (2002) og har vært med-produsert på de tre påfølgende Jason Bourne-filmene. I tillegg har

han bla laget Hollywood-høybudsjettsfilmer som leiemorder-dramaet «Mr. and Mrs. Smith» (2005) med Brad Pitt og Angelina Jolia, samt den oppfinnsomme science fiction-krigsfilmen «Edge of Tomorrow» (2014) med Tom Cruise. Med «The Wall» viser Doug Liman at han er en filmskaper av rang, som også får mye ut av et beskjedent budsjett. Handlingen i «The Wall» er lagt til 2007, på et tidspunkt da Irak-krigen skulle være over, men USA fremdeles har mange soldater stasjonert der.

«The Wall» er vel så mye en psykologisk thriller som et krigsdrama. Det er en fys-

isk så vel som mental kamp mellom to menn, i en krigssituasjon. I hovedrollen møter vi Aaron Taylor-Johnson, som tidligere har med virket i bl.a. Oliver Stones «Godzilla» (2012). Med stor innlevelse spiller han den amerikanske soldaten Allen Isaac, en snikskytter som blir beskytt og søker dekning bak en mur (derav tittelen) midt i den irakiske ørkenen. Et sted, langt bortenfor, på andre siden av muren ligger en irakisk snikskytter og lurar. Vi hører motstanderens stemme (Laith Nakli), men vi får aldri se han. Noe som også er med på å gi han et mystisk preg.

Action-scenene er sterke og realistiske, klipping og kamera-bevegelser er kjappe og dynamiske. Regissør Doug Liman klarer å gi oss inntrykk av at vi befinner oss midt inne i den stekende varme ørkenen i Irak. Den 27 år gamle skuespilleren Aaron Taylor-Johnson fortjener også kred. Scenen hvor han må ta ut kule fra foten og forbinde såret, gjør inntrykk. Febrilskheten i det han prøver å få telefon-samband med medevac (medical evacuation), som kan hente han ut fra krigssonen med helikopter, føles også nervepirrende. Det ser virkelig smertefullt ut, men er sikkert nok nødvendig i en slik alvorlig situasjon.

I hele tatt får filmen frem viktigheten av å ha godt utstyr og trening i å bruke dette effektivt i en kampsituasjon.

Her er også poetiske øyeblikk, som når den irakiske snikskytteren siterer et avsnitt fra Edgar Allan Poe sitt gotiske dikt «The Raven». Et par aber må påpekes og det er at handlingen kunne vært kuttet ned litt og dessuten at slutten ikke helt innfri.

«The Wall» er en av de krigsfilmene jeg har sett fra Irak-krigen som har gitt meg sterkest innblikk i hvordan det faktisk er å være soldat i ørken-terreng. I seg selv er det grunn god nok til å se denne filmen.

Oslo huset årets største på Østlandet

Skarpskyttere fra Polar Bear IV har overtatt objektsikringen fra HMKG.

HV-øvelse

Sjef HV-02 oberst Carl Henrik Fossman.
Foto: Offisersbladet.

Improvisert stilling med sandsekker.

Forsterket vakthold i porten inn til Lutvann leir.
Foto: Offisersbladet.

HM Kongens Garde deltok også på øvelse Hovedstad.
Foto: Offisersbladet.

HV-02's «Øvelse Hovedstad 2017» gikk av stabelen fra 11-18. september og over 3.000 soldater deltok på denne store og omfattende øvelsen. Innslaget av bevæpnede HV-soldater foran en rekke sikringsobjekter og knutepunkter ble plutselig svært så tydelig for Oslos borgere.

AV EINAR HOLST CLAUSEN

De fleste soldatene under «Øvelse Hovedstad 2017» kom fra heimevernsdistriktene HV-02 (Oslo og Akershus), HV-01 (Østfold og Vestfold), HV-03 (Telemark og Buskerud) og HV-05 (Oppland og Hedemark). Det meste av øvelsen foregikk i Oslo-regionen, men også i Akershus, Telemark og Buskerud fylkene.

HV-02 har med sine 28 HV-områder og innsatsstyrken «Derby», et territorielt ansvar for Oslo og Akershus. Det omfatter 23 kommuner, sentrale

departement og myndigheter i og utenfor hovedstaden, Oslo lufthavn, internasjonale fergeforbindelser, E-6, E-18 og annen sentral og kritisk infrastruktur. Staben med sine 46 fast ansatte, sitter i Lutvann leir, som også er oppsetningssted.

I tillegg til Heimevernet deltok også Hans Majestet Kongens Garde, Oslo garnisonsforvaltning, Kystvakten, Forsvarets sanitet, Nasjonal logistikkommando, Forsvarets militærpolitivdeling, Cyberforsvaret, Politiet, Oslo kommune, Fylkesmannen i Oslo og Akershus,

Sivilforsvaret og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

MILITÆRE OPERASJONER I VÆPNET KONFLIKT

Offisersbladet møtte sjef i HV-02, oberst Karl Henrik Fossmann, på hans kontor i Lutvann leir i starten av øvelsen, og ble orientert om de høye ambisjonene for denne øvelsen. Ifølge Fossmann, er det meget utfordrende å øve militære operasjoner i væpnet konflikt eller krig. Vi skal samarbeide med de sivile beredskapsfunksjonene, forsvare objektene og sivilbefolk-

Gardens SISU-vogner markerte seg i boligfelt i Oslo.

HV's materiell er betydelig bedre nå enn tidligere.

ningen. I tillegg øver vi i år på hva som kreves av oss å kunne motta alliert støtte med tilhørende materiell, kunne Føssmann fortelle.

Vi leder og understøtter all militær virksomhet i egen «teig», primært sikring av viktig infrastruktur, i tillegg til overvåking og kontroll av veiaksene. Da kommer det gode samarbeidet med sivile etater og beredskaps-etater godt med. At jeg under «Øvelse Hovedstad 2017» har en stab på tett oppunder 100. Det er en betryggelse under en såpass kompleks øvelse, sa sjef HV-02. Føssmann ønsket også å få med at

han sikrer god felles situasjonsforståelse ved å ha liassonoffiserer både hos Politiet og hos Fylkesmannen. Og før han hastet av gårde, fikk han presisert at HV's containerbaserte logistikk fungerer utmerket, og har ført til raskere reaksjonstid og raskere oppsetting av avdelingene!

Denne øvelsen viser HV's egenart godt, og viktigheten av lokal tilstedeværelse og lokalkunnskap i et totalforsvarskonsept.

FAKTA

- Heimevernet er inndelt i 11 landsdekkende HV-distrikter. Distriktene har det territorielle ansvaret på vegne av Forsvaret og disponerer innsatsstyrker og HV-områder, samt tilrettelegger for og samarbeider med andre enheter i Forsvaret og allierte styrker.
- HV er en nasjonal beredskaps- og innsatsstyrke med soldater fordelt på: 11 territorielle distriktsstaber, 11 innsatsstyrker og 245 lokale HV-områder (tilsvarer et kompani) fordelt ut over hele landet.

FALLEN TIMBERS

Den amerikanske revolusjonskrigen var bare så vidt slutt før de tidligere koloniherrne og den nye, amerikanske nasjonen fortsatte striden om resten av kontinentet. Indianerstammer i Midtvesten som skulle sette den post-revolusjonære amerikanske hæren på sine første ildprøver.

Av TROND SÆTRE

I følge Paristraktaten av 1783 hadde britene avstått det nordvestlige territoriet, som vi i dag kjenner som de store sjøene i Midtvesten, til amerikanerne. Indianerstammene var i all hovedsak allierte av britene, fordi sistnevnte hadde lovet å stanse strømmen av nybyggere. Men i motsetning til britene hadde ikke indianerne i Midtvesten underskrevet traktaten, og følte seg derfor ikke bundet av den. Mohawk-høvdingen Joseph Brant erklærte at «britene har solgt indianerne til kongressen», og i 1786 kom den vestlige konføderasjonen av stammer første gang sammen. Målet var å danne en felles front mot amerikanerne.

For amerikanske myndigheter var situasjonen den at de måtte selge land i det nordvestlige territoriet for å skaffe den unge nasjonen inntekter, og da måtte de få indianerne til å flytte. Voldelige konfrontasjoner mellom nybyggere og urinnvånere var uunngåelig. USAs første krigsminister (som forsvarsministeren ble kalt på den tiden), Henry Knox, ble bedt om å bruke militærmakt.

De første forsøkene var heller mislykte. Aller verst gikk det ut over militærkampanjen til majorgeneral Arthur St. Clair, som også var guvernør for det nordvestlige territoriet. George Washington, som fortsatt var president, ville ha ham til å avansere nordover sommeren 1791, men de nye rekruttene var dårlig trente, disiplinen svak, matforsyningene mangelfulle, og de manglet hester. St. Clairs ekspedisjon var ikke klar før i oktober samme år. På det meste besto den av rundt 2000 mann, hvorav 600 var militsmenn, men på grunn av vedvarende disiplinproblemer var desertering et stort problem. Sykdommer og indianeroverfall bidro også til å redusere styrketallet. Ved begynnelsen av november var de redusert til 1100 mann.

Indianerne hadde ikke noe problem med å overrumple St. Clairs hær kort tid etter at de sistnevnte hadde slått leir ved Wabash-elva i det nåværende Ohio, 3. november. Ekspedisjonen hadde ikke konstruert noe forsvarsverk, og glemte å rekognosere. Om morgenen den 4. november ble de angrepet av en konføderativ stammearmé under ledelse av høvdingene Little Turtle (innfødt navn Michikinikwa) og Blue Jacket (innf. navn Weyapiersenwah). Indianerne avanserte først mot militsmennene, som straks flyktet; ofte uten å ta med våpnene sine. Artilleriet avfyrt kanoner, men rakk ikke å få dem i stilling før indianske skarpskyttere begynte å skyte på artillerimannskapet. Kanonene var derfor for dårlig plassert til å gjøre mye skade på

fienden. Dermed utartet slaget til nærkamper mellom amerikanernes regulære tropper, ledet av St. Clair selv, og Little Turtles hær. Slaget var i tre timer, til indianerne hadde drept mesteparten av sine motstandere, og den sårete St. Clair beordret retrett.

Hendelsen er blitt kalt både slaget ved Wabash og St. Clairs nederlag, og prosentvis er dette et av de aller største nederlagene noensinne for de Förente Staters hær; de fleste amerikanske soldatene ble drept eller såret. Og det er ikke inkludert sivile krigsfanger – kvinner og barn som var med i følget – som også led en grusom skjebne.

Knox og Washington forlangte avgangen til St. Clair, som ellers ikke fikk noen straff eller skyld for nederlaget; han fortsatte til og med som guvernør i drøyt ti år til. Hovedsaken var at denne dyrkjøpte erfaringen tvang fram behovet for en mer profesjonell hær. I 1792 vedtok kongressen opprettelsen av De Förente Staters Legion, en ny og større hær under ledelse av majorgeneral «Mad» Anthony Wayne. Hæren skulle deles inn i fire underlegioner under kommando av hver sin brigadegeneral, og bestående av to infanteribataljoner, en riflebataljon, et artillerikompani og et dragonkompani.

«En ny konflikt med ferske rekrutter må unngås for enhver pris», erklærte Knox. Følgelig ga de amerikanske myndighetene Wayne den tiden han trengte, og de utnyttet selv tiden godt. I to år prøvde de å forhandle med indianerne, men til ingen nytte. En ny konfrontasjon var forestående.

Wayne la vekt på disiplin og opplæring i praktiske, militære ferdigheter. Rekruttene hans lærte å bygge ulike typer befestninger, fikk trening i å bruke musketter og bajonetter, og det ble lagt vekt på soldatenes personlige skyteferdigheter. Våren 1794 var legionen klar til å bevege seg nordover mot indianske territorier. Først i august nådde de

Maumee-elva i dagens nordvestlige Ohio, der de kunne vente en konfrontasjon med den indianske konføderasjonen. Like i nærheten fantes også Fort Miamis, et britisk fort som fortsatt ble holdt, i strid med Paristraktaten. Blue Jacket hadde planer om å angripe Waynes legion i en lysning som hadde fått navnet Timber Falls etter at en tornado hadde revet ned hundrevis av trær på stedet, derav navnet.

Slaget ved Fallen Timbers, som det er blitt hetende, begynte i nitida om morgenen. En gruppe indianere greide å spre legionens rekognoseringstropp i et bakholdsangrep, men angrepet viste seg å ha kommet for tidlig; de ødela overraskelsesmomentet for et større, planlagt angrep. Etter kortvarig, innledende forvirring ga Wayne infanteriet ordre om å angripe med bajonetter for å tvinge indianerne ut av sine stillinger, slik at de kunne bli mål for muskettilden. Slaget varte i mindre enn en time, og endte med at indianerne flyktet med dragonene like i hælene. De førstnevnte søkte beskyttelse på Fort Miamis, men britene låset dem ute; de ville ikke risikere en ny krig med de Förente Stater ved å støtte indianerne så åpenlyst.

Slaget fikk stor betydning for USAs videre utvikling. Innen tre måneder hadde amerikanske myndigheter signert en ny avtale med britene der sistnevnte forpliktet seg til å evakuere alle sine fort det nordvestlige territoriet. Waynes arbeid fortsatte fra det militære til det diplomatiske da han forhandlet fram Greenville-traktaten med indianerne. Med denne ble Ohio åpnet for nybyggere.

Men Waynes viktigste bidrag til amerikanske historie er hans evne som armébygger. På mindre enn to år hadde han, takket være intens trening, disiplin og personlige lederegenskaper, lagt grunnlaget for den amerikanske hæren.

SUUNTO TRAVERSE ALPHA CONCRETE

Suunto Traverse Alpha kombinerer robusthet med et komplett sett av utendørs funksjoner. Du kan enkelt finne veien med GPS / GLONASS

navigasjon og se høydeprofilen av ruten din direkte på klokken. Noe av det som skiller denne Suunto Traverse Alpha modellen fra de andre

modellene er den helt spesielle reimen med kamuflasje mønster

inspirert av det finske M05 mønsteret. Mønsteret på reimen er blitt skåret ut fra et større mønster og er derfor helt unikt for hver klokke.

Klokken kommer også med helt ny grafikk rundt displayet. Concrete modellen har i tillegg ny farge på urkassen som matcher med reimen.

Suunto Traverse Alpha Concrete koster 4816,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

LUNDHAGS PROFESSIONAL II HIGH

Lundhags ble startet i 1932 av Jonas Lundhag som begynte å utvikle sko som skulle fungere gjennom alle årstider. Lundhags har siden den gang blitt et velrenommert friluftsmærke laget for nordiske forhold. Professional II High er en ordentlig "Lundhags-sko" for hardcore-brukere. Den har 3 lag og høyt skaft som er hele 30 cm høyt. Skaftet beskytter på turer i ulent terreng. Dette er en ekstrem sko med høy funksjon, stabilitet og slitestyrke. Professional har Vibram Traction såle med godt grep og vanntett Certech 4.0-teknologi. Skoen har også en tykk EVA-isolering som hjelper mot både kulde nedenfra og forbedrer støtdempingen.

Lundhags Professional II High koster 4251,- og kan bestilles på bfo.milrab.no

CASIO GRAVETMASTER

Gravetymaster-klokkene er utviklet av Royal Air Force og testet i tøffe omgivelser. De takler harde påkjenninger, og er derfor pålitelige følgesvenner for ekte eventyrere, friluftsentusiaster og til og med piloter. Perfekt bearbejdede materialer av høy kvalitet, markante analoge utforminger og nyskapende teknologi – som radio, solcelle og Smart Access – gjør at de robuste klokkene skiller seg ut fra mengden.

Noen ganger krever omstendighetene at man må sprengre grensene, og være både sterk og urokkelig. Du kan stole på Gravetymaster selv under de mest ekstreme forhold i luften, til lands og til vanns. Klokkene utviser ekstrem robusthet og har innovative funksjoner som Flight Log Memory, automatisk kalender og bluetooth. På toppen av det hele har den en sporty og eksklusiv look.

Gravetymaster koster 8931,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

BRYNJE ANTARCTIC PROFESSIONAL WINDCOVER

Antarctic jakke med vindstopper i front, to brystlommer og to lave lommer med glidelås. Hel glidelås i front, stramming nederst og tommelgrep.

Jakken har distinksjonsklaff på brystet, borrelås på begge overarmer for avdelingsmerker og borrelås på brystet for navnestripe. Perfekt som mellombekledning eller ytterbekledning. I hele jakken finner du Super Thermo netting i Polypropylene som før og den beste tettstrikkede Merino ull på utsiden. Nettingen fungerer isolerende ved hvile og ventilerende ved aktivitet. Ullen absorberer varmedamp fra kroppen og luner. På denne måten holder du deg maksimalt tørr. Mellom netting og ullen har vi lagt inn et mykt lag med vindbeskyttelse. Det er dette som gjør Antarctic til et så allsidig plagg. Jakkens vindtette lag beskytter de varmeprodukerende organer, som mage, lunger og hjerte.

Brynje Antarctic Professional Windcover koster 2599,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

Aurora 17

- Sveriges største øvelse på

Det svenske forsvaret tar den økte spenningen i Østersjø-regionen, og Russlands stadig økende tilstedeværelse og øvingsaktivitet på alvor. Aurora 17 er en totalforsvarsøvelse.

Sammen med amerikanske avdelinger gjorde man den største helikopterlandsettingen noen gang i Sverige.

TEKST EINAR HOLST CLAUSEN
FOTO: OFFISERSBLADET OG FÖRSVARSMAKTEN

ET STERKERE FORSVAR

Sveriges forsvarssjef (ØB) general Michael Bydén har fått i oppdrag å bygge et sterkere svensk forsvar. For svenske styresmakter har nå innsett at forsvaret i en årrekke har vært kraftig underfinansiert, redusert og for dårlig øvet og trent, for å kunne stå imot et eventuelt væpnet angrep. Økt spenning i Sveriges nærområder har bidratt til et politisk ønske om å styrke Sveriges forsvar. Formålet med øvelse

Aurora 17 er da også sammenfallende med de føringer general Bydén tydeligvis har fått;

«Att höja Försvarsmaktens samlade förmåga att möta en eskalerande väpnad konflikt i vårt närområde där Sverige utsätts för ett strategisk överfall med begränsad politisk- och militärstrategisk målsättning».

STORØVELSE PÅ SAMME TID SOM FLERE ANDRE ØVELSER

Aurora 17 med over 20.000 deltagende soldater, var helt klart en totalforsvarsøvelse,

der både hær, sjø og luftstyrker utførte fellesoperasjoner, i tillegg til at nesten 40 sivile instanser, slik som for eksempel nødetatene, siviltforsvar og politisk ledelse i kommuner og fylker, var involvert under øvelsen. Øvelsen ble avviklet i perioden 11-29. september. Kanskje ikke helt tilfeldig i samme periode som Russland avholdt den gigantiske øvelse «Zapad» i Hviterussland, en øvelse som omkranset hele Baltikum og med nærmere 100.000 soldater. Tilfeldig var det vel heller ikke at øvelse Northern Coasts 2017 i Østersjøen, med Sverige som vertsnasjon, ble

over 20 år!

Utlasting av helikopter.

En stor styrke marine landgangsfartøyer på vei mot landsetting.

Det amerikanske luftvernssystemet «Patriot» klar for oppdrag! Foto: Offisersbladet.

General Biden var ute i felt og møtte soldater under hele øvelsen.

Svensk övning

Aurora

11-29 september, svensk försvarsövning med tonvikt på Göteborg, Sydsverige, Mälardalen samt Gotland. 21 000 deltagare, varav 2 000 från nio inbjudna länder. USA-förband spelar angripare i övningen.

Det svenske forsvaret i dag – general Michael Bydén

Utviklingsstrøk og status for Forsvaret er på mange måter den samme i Norge, Sverige og Danmark. Offisersbladet har møtt den svenske øverbefälhavaren (ØB), samt besøkt den re-deployerte styrken på Gotland.

Torstein Furu Enne Huse Kassen

Etter lang tids koordinering, fikk Offisersbladet til et møte med den svenske forsvarsledelsen general Michael Bydén i sitt hovedkvarter i Stockholm. En hyggelig og informativ møte, der Offisersbladet fikk innblikk i de utviklingsstrøkene det svenske forsvaret har vært gjennom, og hva som i store trekk er situasjonen i dag. Bydén åpnet møtet så at han nylig møtte Brum-Hansen i møte om status og situasjonen i Nordatlanten, ledet av NATO. Møtet var knyttet, så vi måtte fyre inn våre spørsmål.

KAN DU BESKRIVE MATERIELL- OG PERSONELLITUASJONEN I DET SVENSK FORSVARET I DAG?

– Materiellet vi har i dag, er bra! Det er moderne, tilpasset og integrert med NATO og samarbeidslandene. Det vi i land har mangler er volum og innretningssaker for å bygge opp kapasiteten i landsetting til Norge, har jeg et budsjett, og jeg må skrive mange prosjekter ut i tid. Etter 2020 vil det være store behov for modernisering og modernisering. – Når det gjelder mitt personell, så er situasjonen også bra. De er godt utdannet og har god operativ erfaring. Eksempelvis i Hæren, der over halvparten har relativt mye erfaring fra skarpe operasjoner i utlandet, eksempelvis fra Afghanistan. I forhold til situasjonen gjennom den kalde krigen, er dette svært bra.

– Når det gjelder verneplikten, så be-

sluttede våre politikerer for 7 år siden å kutte den. Fra da til i dag, har vi kun rekruttert blant de frivillige. Det har vært tilsvarende til å sette ut i verden for fulltidsmedlemsene, men på deltidskontrakter har vi inkludert. Både kadetter og fulltids frivillige for at vi skal ha en fulltids krigenegningsplan på 50.000 soldater. Nå gjennomføres vi verneplikten, og den blir gjennomført. Vi har behovet rett på Norge har. Første kull starter januar 2018, og det blir da en kombinasjon av frivillige og vernepliktige. Forsvaretsmakten har behov for 4.000 nye soldater i året, og vi måler at 2.500 av de vil være frivillige, og 1.500 blir vernepliktige. For krigenegningsplanen med ØB i tillegg kommer Hærensverne behov for utdanning av soldater.

HVA MED SVERIGES KYSTFORSVAR OG KYSTVERNINGS?

– Kystvern i Sverige er en egen del. Jeg har ansvar for hovedsak og kapasitet til å drive strid i kystsonen. Til dette har jeg forvaltet en anslagsvis tre Hærensverneplaner, og vi har gjennomført helsekontroll. Både i 15. Vi har jo Robot 15 på våre marinedrifter og på våre kampanjer i dag. Det å gjennomføre et gjennomgående system er ikke et stort tillegg, men svært.

HVA MED SVERIGES TILNÆRMING TIL NATO?

– NATO er viktig for Forsvaretsmakten! Det er vi tilpasset til de utfordringer og kom-

pleksiteten, og det er der vi har hovedansvaret. Det utvikler seg, viser at vi er interpassible, og at vi har gode kapasiteter. I som ligger dette til og med ligger. Vi kunne aldri fått trent på kommandoprosedyrer uten deltakelsen på NATO-øvelser og NATO-besøkt operasjoner som i Afghanistan. Politisk vil ikke svensk medlemskap være tema under dagens dager. Det er heller ikke et tema for oss. Vi har behovet rett på Norge har. Første kull starter januar 2018, og det blir da en kombinasjon av frivillige og vernepliktige. Forsvaretsmakten har behov for 4.000 nye soldater i året, og vi måler at 2.500 av de vil være frivillige, og 1.500 blir vernepliktige. For krigenegningsplanen med ØB i tillegg kommer Hærensverne behov for utdanning av soldater.

HVA MED SVERIGES ERFARING MED ET OFOR-KORP?

– Sverige hadde et totalforsvar til midten av 70-tallet. Da – som i Norge, innførte vi selvsikkerhetsplaner. For dem der siden gjennomført som som er mer i nærheten av det vi hadde med en kategori spesialist. Dette er spesialistene i krigenegningsplanen i Forsvaretsmakten, og det ligger på samme prinsipp som OFOR. Gjennom de årene som har gått har vi bygget systemet fra «bottom-up». Nå har vi kommet så langt at vi vil etablere forpliktelsen, for eksempel kan jeg som ØB Totalt vil vi trenge fra 40 spesialist til det svenske nivået.

– For jøken i 2018 fikk vi på plass en systemetforpliktelse for spesialistene. Dette har blitt veldig godt mottatt, og det har allerede begynt å sette seg. De høyere posisjonene i Forsvaretsmakten vil også utdanne yrkesoffiserer som har full krigenegningsplan. Dette blir jo ganske

– Samtidig på utdanningen av hva dette skal være blant landene. Det er også i landene av NORDECO når flere land samarbeider. Raskt nok vil flere samarbeid ligger jo i et er veldig klart. Vi har samme sikkerhetspolitikk utdanning, vi er alle sterke forsvarets i samarbeid, og vi er en del. Jeg tror at vi i fremtiden kommer til å fokusere mer på «fridagsoperasjoner» hvor det skal vi kunne foreta brukkraft og at dersom vi kan finne samarbeid så vil vi være gode dele.

HVA ER SVERIGES ERFARING MED ET OFOR-KORP?

– Sverige hadde et totalforsvar til midten av 70-tallet. Da – som i Norge, innførte vi selvsikkerhetsplaner. For dem der siden gjennomført som som er mer i nærheten av det vi hadde med en kategori spesialist. Dette er spesialistene i krigenegningsplanen i Forsvaretsmakten, og det ligger på samme prinsipp som OFOR. Gjennom de årene som har gått har vi bygget systemet fra «bottom-up». Nå har vi kommet så langt at vi vil etablere forpliktelsen, for eksempel kan jeg som ØB Totalt vil vi trenge fra 40 spesialist til det svenske nivået.

– For jøken i 2018 fikk vi på plass en systemetforpliktelse for spesialistene. Dette har blitt veldig godt mottatt, og det har allerede begynt å sette seg. De høyere posisjonene i Forsvaretsmakten vil også utdanne yrkesoffiserer som har full krigenegningsplan. Dette blir jo ganske

naturlig i og med at det er en generasjon å utdanne og bygge tilsvarende erfaringer for å handle stillinger på toppnivå i organisasjonen.

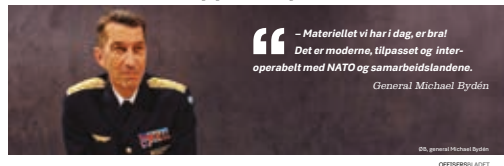
– Når det gjelder rekursiviteten til offiserutdanning, så vil vi jobbe med denne problematikken her også! Vi har en rekursivitet i utdanning og diskusjoner så inn i at vi skal kunne ha flere vider i utdanningen og yrket. Samtidig vil også aktivt jobbe med å samarbeide om viktigheten med å beskrive «Offiseren», svarte den svenske ØB.

– Dette er veldig relevant for Sverige også! Vi er mer like enn ulike i struktur, og som jeg sa tidligere – vi må bryte ned tradisjonell og nye strukturer hvor vi kan skape merverdi gjennom samarbeid. Utdanning basert på felles forståelse er behov, krav og forventninger, er da også et veldig godt samarbeid for samarbeid! Dette bør vi kunne gjøre sammen.

kan også behøve for bare fire – som behøve for å bryte av landene – dette kunne vi hatt felles, og det kunne er tilføyd på VCO. Jeg er kjent med de store endringene som nå kommer i Norge, men har ikke tenkt å gå inn på hva dette kan bety for mange fellesutdanninger for fremtiden.

På IFORs kompetansemøter Jon Vestli sitt utdanningssamarbeid med IFOR og danske IFOR sitt samarbeid om viktigheten med å beskrive «Offiseren», svarte den svenske ØB.

– Dette er veldig relevant for Sverige også! Vi er mer like enn ulike i struktur, og som jeg sa tidligere – vi må bryte ned tradisjonell og nye strukturer hvor vi kan skape merverdi gjennom samarbeid. Utdanning basert på felles forståelse er behov, krav og forventninger, er da også et veldig godt samarbeid for samarbeid! Dette bør vi kunne gjøre sammen.

– Materiellet vi har i dag, er bra! Det er moderne, tilpasset og integrert med NATO og samarbeidslandene.

General Michael Bydén

ØB, general Michael Bydén

Faksimile fra Offisersbladet 3/17.

i Sverige. Bare det å transportere så store mengder forsvarsmateriell fra hele landet og ned til øvingsområdet i sør, langs veiene, på tog, til sjøs, og i luften, krever svært god planlegging, ikke minst et velfungerende apparat som sørger for at det går i orden (tilsvarende MOVCON). I tillegg ble det under øvelsen øvet på mottak av «alliert» hjelp, med relativt store mengder materiell og over 2.000 soldater. Disse kom i hovedsak sjøveien og med lufttransport. Sverige planlegger og forbereder også mottak av utenlandske avdelinger via Norge i en eventuell krigssituasjon.

GOTLAND - SVERIGES FREMSTE FORSVARSLINJE MOT SØRØST

Sveriges har det siste 10-året redusert sine styrker på Gotland til et minimum, leirer og marinebase ble avviklet og solgt til sivile næringsinteresser. Nå bygges det opp igjen, og marinebasen leier den svenske marinen nå av en milliarder fra Asia. Luftvern- og pansrede avdelinger er etter ordre fra ØB general Michael Bydén, nå tilbake på Gotland. Se for øvrig artikkel om Gotland i Offisersbladet nr 3/2017.

Store deler av øvelse Aurora 17 handlet da også om forsterkning og forsvar av

Det amerikanske Patriot luftvernet.
Foto: Offisersbladet.

Store mengder alliert ankom
Sverige med transportflyet
C 17 fra PAPA.

Svenskene har tenkt smart. Deres JAS
Gripen kan lande på flere av veiene i landet.

Kong Carl Gustav og prins Carl Philip
besøkte finsk avdeling på Gotland.

Store mengder materiell kom sjøveien til øvelsen.

Det franske luftvernsystemet «Aster». Foto: Offisersbladet.

den strategisk viktige øya Gotland, midt i Østersjø-området og Sveriges fremste forsvarslinje i Østersjøen og mot sør- og østaksen. Gotland ble under øvelsen forsterket med alt fra geværkompanier, pansrede avdelinger, luftvernavdelinger, flere typer marinefartøyer, til JAS Gripen kampfly. Og til å bryne sitt Gotlandforsvar på, fungerte Amerikansk marineinfanteri som aggressor under øvelsen. På samme måte som ett finsk motorisert kompani, finske F-18 og transporthelikoptre fungerte som aggressor mot de svenske styrkene på fastlandet.

STYRKING AV LUFTVERNET

USA var under øvelsen på plass med flere «Patriot» luftvern batterier, og franskmennene med sitt «Aster». Offisersbladet var til stede på Säve flyplass utenfor Göteborg, under pressedagen, der ØB general Bydén fikk demonstrert de to lands luftvernsystemer. Ikke helt tilfeldig dette heller, da Sverige i disse dager avgjør hvilket av de to systemene de velger som sitt nye luftvern. I løpet av øvelsen fikk begge systemer testet sine kapasiteter mot finske F-18 Hornet, som fungerte som aggressorer. I følge Offisersbladets

kilder, ser det ut til at det svenske Materielverket innstiller på det franske «Aster», men Forsvarsmakten presser på for å anskaffe det amerikanske «Patriot». Med Sveriges NATO-tilnærming ved å være med i «Partnership for Peace», og stadige bidrag i FN- og NATO-operasjoner, blir en slik anskaffelse fort politisk, og vipper da kanskje mot en anskaffelse av det amerikanske «Patriot». Spennende blir det også om valget av radarsystem til luftvernet faller på helsvenske Saab Technologies, som tross alt produserer blant verdens beste radarer.

Militärpolitiet og sivilt politi sørget for at fartsgrense ble overholdt.

HEMVÄRNET STERKT REPRESENTERT PÅ ØVELSEN

En fjerdedel av soldatene på Aurora 17 kom fra Hemvärnet. Norge bidro også med personell fra HV. Sjef for innsatsstyrke Polar Bear VI, major Carl Tore Gombos, reiste til Sverige med 60 soldater fra innsatsstyrke «Polar Bear VI» og befal fra Vestfold og Østfold, og gikk inn i logistikkrollen, sammen med en avdeling fra det danske hjemmeværnet. På Offisersbladets spørsmål til ØB om Hemvärnets rolle, svarte Bydén; "Hemvärnet har en meget viktig rolle i

det Svenske forsvaret, og i innsatsstyrken. De representerer halvparten av personellstyrken i vårt forsvar, og skal virke i hele konfliktskalaen, fra støtte til samfunnet, til væpnet strid i krig. Vårt Hemvärn er en moderne styrke med hovedoppgave å beskytte, bevokte og overvåke".

FAKTA

DELTAGENDE LAND FORUTEN SVERIGE:

USA

- Mekanisert geværkompani
- Luftvern batteri «Patriot»
- «Airborne» kompani
- Angrepshelikoptre
- Orlogsfartøyer
- Marinefly
- Frankrike
- Luftvernet «Aster»

Finland

- Motoriserte kompanier
- F-18 skvadroner
- Transporthelikoptre

Danmark

- Hjemmeværnsavdeling

Norge

- Heimevern avdeling

Estland

- Minesveipere
- Heimevernsavdeling

Latvia

- Heimevernsavdeling

Litauen

- Orlogsfartøy

Av John Berg
Forsvarsanalytiker

US AIR FORCE 2030 - ALLIERTE

Nettverking på et nytt og vesentlig høyere nivå. Dette var den røde tråden i en serie foredrag som ble holdt i sommer av USAF sjefer, men toppsjefen general David Goldfein i spissen, ved Mitchell Institute i Washington D.C. Den fremtidsrettede tenkningen kan illustreres med det som ble sagt om PCA (Penetrating Counter Air) prosjektet (tidligere omtalt i spalten), som hittil stort sett er blitt beskrevet som et nytt, offensivt og langtrekkende 6. generasjons kampfly. Det kan det også bli, i følge det som ble sagt, men det kan også bli et nettverkskonsept der de forskjellige kapasitetene sitter på forskjellige plattformer. Mest sannsynlig blir det en mellomting; et nytt kampfly men med en rekke av de tilhørende kapasitetene på andre plattformer.

Alt er imidlertid mulig, og lederen for Air Superiority 2030 Flight Plan studien, brigader Alex Grynkeiwich, sa at «Jeg unngår ordet 'jager'» («I eschew the word 'fighter'»). Han snakket om «... et nettverk av kapasiteter som forenes for å oppnå betingelsen for air superiority»: «This will require the integration of so many different pieces, but if we just think of air superiority as fighter combat, we will not get where we need to go in the future, ...» Han ba også tilhørerne «think of PCA as a node in a network, not an F-22-like capability or its direct replacement,» men et fly eller nøkkelpasitet som «... can find, fix and, some of the time, complete the kill chain.» (F-22 er USAFs nyeste «air dominance» jager i dag.)

General David Goldfein.

Sjefen sjøl, general David Goldfein, sa at fremtidens luftmakt vil bli flernasjonal og nettverket: «Our allies are a source of exciting technologies with military applications. We need to strengthen our alliances. We have them; our adversaries do not. Looking at our allies, as airmen,

takes on special meaning as we look at our history and the future of sustaining coalitions. As a former air component commander (han har vært sjef for luftstyrkene i US Central Command), I would not turn down any capability, American or coalition, that can contribute to my mission.» Han sa mye om allianser og koalisjoner: «We will fight together in an age where information sharing is vital to success, and it will be fast.» Vekten på slik informasjonsdeling, altså nettverking, karakteriserte han også som «... focus on the highway rather than the truck.» og «It is going to be the connective tissue that is important.»

General Mike Holmes.

Sjefen for US Air Combat Command, general Mike Holmes, sa bl. a.: «The battlespace has changed in Europe. In this new battlespace, the Army and Marines are working on a multi-domain battle and the Air Force is working on multidomain command and control.

Future conflicts may be multiregional, hard to constrain in one region, as well as multidomain, including space and cyber.»

Som de andre forsvarsgrenene, fremgår det at USAF will utnytte den massive utviklingen innen sivil, kommersiell nettverksteknologi, der smartphone'en nevnes som det mest slående av utallige eksempler. Her ser man imidlertid for seg problemer hvis industrier insisterer på å beskytte sin teknologi mot konkurrentene. Som US Army's nestsjef for anskaffelser, general Paul Ostrowski, sa med adresse til industrien: «If you're going to bring proprietary solutions to the table, don't come.»

DEW (Directed Energy Weapons) vurderes åpenbart i dette bildet, og for dem som sysler med planer for områdeluftvern rundt Ørland flystasjon og Evenes, og som håper at det skal bli økonomisk overkommelig inn i overskuelig fremtid, sa general

Mobilt DEW laseervåpen montert på feltvogn.

Holmes om DEW: «I desperately need help protecting my airfields.» og at kostnader «per shot» blir en utfordring. DEW planlegges også for fly, og her er utfordringene størrelse, vekt, energi og kjøling. Det ble påpekt at DEW ikke nødvendigvis trenger å bli løsningen. Det er effekten, ikke teknologien i seg selv, som er målet. Men en SHIELD (Self-protect High-energy Laser Demonstrator) pod kan bli testet på jagerfly en gang etter år 2020.

Hypersoniske luft-til-bakke presisjonsmissiler (med hastigheter mer enn fem ganger lydens) er trolig på vei inn. Likeledes behovet for forsvar mot slike missiler. USAF Materiel Command gikk tidligere i sommer ut med en «sources sought» innbydelse for rask utvikling og innføring i tjeneste av et slikt missil, med konvensjonelt stridshode.

Autonome systemer og AI (Artificial Intelligence, dvs. kunstig intelligens) synes også å ha en fremtid. Men de vil selvsagt inngå i nettverkene og slik være avhengige av kommando og kontroll med fingre på knappene. Autonomi/AI kan også i betydelig økende grad få delfunksjoner som støtte til eksempelvis flygere som i stridssituasjoner opplever å bli overbelastet med innkommende informasjon og krav om flerfoldige raske beslutninger. (David C. Isby, Air International, sept 2017, Robin Hughes, Jane's International Defence Review, aug 2017).

Northrop Grummans langdistanse stealth bomber B 21.

Den avgjørende vekten på nettverking kan være forklaringen på at alliansen mellom verdens to ledende flyindustrier, Boeing og Lockheed Martin, tapte kampen om kontrakt på å utvikle det nye, langtrekkende bombeflyet B-21 Raider. Kontrakten gikk som kjent til Northrop Grumman, som ikke har bygd avanserte fly på 20 år men som er regnet som verdens ledende integrator av ultrateknologi.

Bli kjent med dine gode medlemsfordeler

Lån:

Bolig	2,05%
Forbruk	8,65%
Kontokreditt	5,50%

FUNIF:

Nedbetal din
uniform rentefritt
med medlemskap i FP.

- God sparerente

- Nettbank

- If Skadeforsikring

- SpareBank 1 forsikring

Forsvarets Personellservice

For mer informasjon og vilkår se vår hjemmeside:
ww.fp.no eller kontakt oss på: Tlf. 21 07 57 00,
e-post: fp@fp.no

Last ned Offisersbladet-appen – få en annerledes leseopplevelse!

Den nye App'en heter **Offisersbladet+**, og skal fungere på
IPad, Androide lesebrett og alle typer mobiltelefoner

Last ned utgavene og du har ditt
eget Offisersbladet-bibliotek.

Fremragende bildekvalitet på lesebrett-utgaven,
og tekstspalter du selv drar opp med fingeren.

Offisersbladets app!